ՄԱՍԻՍԻ ԱՂԱՒԻՆ

Աւետարբեր Հայաստապնեայց

LA COLOMBE DU MASSIS

MESSAGER DE L'ARMÉNIE

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԳԱԲՐԻԷԼԻ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԱՅՎԱԶԵԱՆ
ԱՄԲՐՈՍԵԱՅ Վ. ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ
ԽՈՐԵՆԱՑ Վ. ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ.

ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Յունիս 1858. — Թիւ 6.

RÉDIGÉ PAR
GABRIEL VARTABED AÏVAZOVSKY
AMBROISE V. CALFA
CORENE V. CALFA.

QUATRIÈME ANNÉE

Juin 1858. — N° 6.

ՓԱՐԻԶ

Ի ԳՐԱՆՈՑԻ Հ. ԱՐԱՄԵԱՆ
ՆԻԿՈՄԻԴԱՑՒՈՑ

Ամենապատիւ Սրբազան ՅՈՎՀՈՓ արքեպիսկոպոս, Պատրիարք Կոստանդնուպօլսոյ (2 *օրինակք.*)
Ամենապատիւ Սրբազան ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ արքեպիսկոպոս, Պատրիարք Երուսաղեմայ (2 *օրինակք.*)
Ամենապատիւ Սարգիս Արքեպիսկոպոս, Զայրեանց, Առաջնորդ Վրաստանի եւ Իմերեթի:
Ամենապատիւ Թադէոս Արքեպիսկոպոս Առաջնորդ Ղուդայոյ:
Ամենապատիւ Գրիգորիոս Արքեպիսկոպոս, Առաջնորդ Կարնոյ:
Ամենապատիւ Վեհապետեանց Սրբազան Գեորգ Արքեպիսկ. Առաջնորդ Արցախոյ:
Ամենապատիւ Սարգիս Եպիսկոպոս, Առաջնորդ Փիլիպպոպօլսոյ:
Ազգային Պալոց, ի Պաղեհիկ:
« « ի Թումգազիու:
Աբաբիկեանց Ներսես, Շուշեցի:
Աբանասեան Տ. Գրիգոր ի Նէյլէ:
Աբանասեան Տ. Զաքար, ի Նիկոմիդիա:
Աւադաբեանց Տ. Նիկոլայ, ի Տփղիս:
Այուճեան Տ. Մանուկ, ի Նախիջեւան:
Այուճեան Տ. Գեորգ, ի Կ. Պոլիս:
Այուճեան Տ. Սիմեոն, ի Նախիջեւան:
Այրընճեան Տ. Մանուկ, ի Բէյք. (*Յօրինի:*)
Այրան Տիրերի Էֆենտի, ի Կ. Պոլիս:
Այվիաբեան Տ. Մարտիրոս, ի Զմիւռնիա:
Ադաթոնեան Տ. Գրիգոր, ի Կ. Պոլիս:
Ադաթոնեան Տ. Մկրտիչ, ի Կ. Պոլիս:
Ադամեանց Տ. Պօղոս, յԱգուլիս:
Ադամեանց Տ. Պօղ. Գաբրիէլեան, ի Շուշի:
Ադամջանեանց Տ. Մինաս, յԱգուլիս:
Ադասիեան Պ. Սեդրակ, ի Կ. Պոլիս:
Ադէքսանդրեան Տ. Պետրոս, ի Կ. Պոլիս:
Ադէքսանդրեան Տ. Մատթ. ի Պաղտատ:
Ադէքսանդրեանց Տ. Քերովբէ, ի Կ. Պոլիս:
Ադէքսանդրեանց Տ. Մելքոն, ի Կ. Պոլիս:
Ահարեան Տ. Թ., ի Կ. Պոլիս:
Ահարեան Տ. Կարապետ, ի Կ. Պոլիս:
Ամբակումեանց Տ. Աստուածատուր Բուբջաւեանց, ի Դզլար:
Ամիրաղեանց Տ. Յովհաննէս, ի Կ. Պոլիս:
Ամիրաղով Տ. Ստեփ. Ադէքսանդրիչ, ի Կ. Պ.
Այծեան Պ. Եսայի, ի Նիկոմիդիա:
Այվազեանց Աւետիք վարժապետ, յԱգուլիս:
Այվազովսքի Տ. Գրիգոր, ի Բէյֆ:
Այվազովսքի Տ. Յովհաննէս, ի Բէյֆ:
Այվատեան Տ. Յովհաննէս, ի Կ. Պոլիս:
Այվատեան Պ. Վահան, ի Կ. Պոլիս:
Անանեանց Տ. Բարսեղ, ի Դզլար:
Անանեանց Յովսէփ Հայրապետեան, ի Շուշի
Անդրէասեան Տ. Բարսեղ, ի Համպուրկ:
Անուխեան Տ. Եսայի, ի Մենջըսըր:
Անուշեան Տ. Մկրտիչ, ի Կ. Պոլիս:
Աղնանեան Խկուռի Տիկին, ի Կ. Պոլիս:
Աղնանեան Տ. Մկրտիչ, ի Կ. Պոլիս:
Աղնանեան Տ. Պօղոս, ի Կ. Պոլիս:
Ալպանց Տ. Գեորգ, ի Կ. Պոլիս:
Ալտունեանց Տ. Պետրոս, ի Կ. Պոլիս:
Ալթոյեան Տ. Ռափայէլ, ի Թրեստ:
Առաքել Փաշա, կուսակալ Սուտահայ:
Առաքելեան Մանո. Տ. Յովհաննէս ի Պոլիս:
Առաքելեան Ստեփան Պէյ, ի Կ. Պոլիս:
Առաքելեանց Կասպ. Գաբրիէլեան, յԱգուլ:
Ավդալեան Տ. Յովհաննէս, ի Կայկաբա:
Աբամեան Տ. Սուքիաս, ի Նիկոմիդիա:
Աբամեանց Գեորգ Վ. ի Շուշի:
Աբալեհեան Տ. Մովսէս, յԱդէքսանդրիա:
Աբասխանեանց Հայրապետ, յԱգուլիս:
Աբարատեանց Առաքել վարժապետ Տեր-Աստուածատուրեան, ի Տփղիս:
Արզումանեան Տ. Յակոբ բժիշկ, ի Պոլիս:
Արշակ Տ. Յակոբեան, ի Վիեննա:
Արշակունի Տ. Վարդան Աստուածատուրեան ի Տփղիս:
Արվանեանց Տ. Խաչատուր, ի Տփղիս:
Առեխեանց Տ. Բ. Միքայէլ, ի Կ. Պոլիս:
Առեխեան Պ. Ստեփան, ի Փարիզ:
Աֆնաո. Տ. Եսդուպ, ի Պաղտատ.
Բաբանեանց Տ. Աբրահամ, ի Տփղիս:
Բագրատունի Կարապետ Վ. Առաջնորդ Մ. Կարապետի վանից Մշոյ. (2 *օրինակք.*)
Բաստամեանց Ստեփանոս Գեորգեան քահանայ, ի Տփղիս:
Բարեդոյն Տ. Արեան Մակարեանց, ի Կարին
Բարսեղեան Պ. Նիկողոս, ի Փարիզ:
Բարսեղեան Տ. Յարութիւն, ի Կ. Պոլիս:
Բարսեղեան Տ. Սարգիս, ի Կ. Պոլիս:
Բարսեղեան Տ. Ստեփան, ի Կ. Պոլիս:
Բարսեղեան Պ. Յակոբ, ի Կ. Պոլիս:
Բարսեղեան Պ. Սարգիս, ի Կ. Պոլիս:
Բէլախեանց Կարապետ վարժ. ի Թաճատկ:
Բէհրուդեանց Տ. Գրիգոր Յովսեփեան, ի Տփղիս:
Բէհրուդեանց Տ. Միք. Աբսենեան, ի Տփղիս:
Բինկեանեան Տ. Յովակիմ, ի Կ. Պոլիս:
Բինկեանեան Տ. Նշան, ի Կ. Պոլիս:
Բինկեանեան Տ. Սարգիս, ի Կ. Պոլիս:
Բիշմիշեան Տ. Մովսես, ի Կ. Պոլիս:
Բողոսեանց Տ. Բաղտասար Բարսղամեան, յԱժտերխան:
Բուլղադեանց Տ. Մովսես Զաքարեան, ի Փերբպուրկ:
Բուլղադեանց Տ. Յովհաննես Զաքարեան, յԱժտերխան:
Բուրժադեանց Բողտան Ամբակումեան, յԱժտերխան:
Գալուստեան Տ. Կարապետ, յԱդէքսանդրիա:
Գալուստեան Տ. Ռուբէն, ի Կ. Պոլիս:
Գալփագճեան Տ. Ադէքսան, ի Կ. Պոլիս:
Գալփագճեան Տ. Տիգրան, ի Կ. Պոլիս:
Գալֆայեան Տ. Գեորգ, ի Կ. Պոլիս:
Գասպարեան Տ. Թ. Գասպար, ի Նիկոմիդիա:
Գասպարեան եւ. ընկերութիւն, ի Զարեռիա:
Գարագաշեան Տ. Խաչիկ, յԵզ:
Գարագաշեան Տ. Կիրմիշ, յԵզ:
Գարագաշեան Տ. Յովհան, յԵզ:
Գափամաճեան Տ. Գաբրիէլ, ի Կ. Պոլիս:
Գափամաճեան Տ. Գեորգ, ի Կ. Պոլիս:
Գափամաճեան Տ. Խաչիկ, ի Կ. Պոլիս:
Գափամաճեան Տ. Մանուկ, ի Կ Պոլիս:
Գափամաճեան Տ. Յարութիւն. ի Պոլիս:
Գափամաճեան Տ. Յուկոր, ի Կ. Պոլիս:
Գեղամեանց Տ. Ռուշան, ի Տփղիս:
Գեորգեան Տ. Մկրտիչ, ի Կ. Պոլիս:
Գուրգինբեգեանց Տ. Աբէլ, ի Տփղիս:
Գրաշար Պ. Յակոբ, ի Կ. Պոլիս:
Գրիգորեան Տ. Միմոս, ի Կ. Պոլիս:
Գրիգորեան Տ. Սիմոն, ի Կ. Պոլիս:
Գրիգորեան Տ. Սիմոն, ի Կարին:
Դաւթեան Տ. Գեորգ Եաթայեանց, Սիւնեցի:
Դաւթիշեանց Տ. Գաւիթ, ի Տփղիս:
Դուդարեանց Տ. Հայթապետ Գաւրեան, յԱգուլիս:
Դրանխոյեան Տ. Եսայի, յԵզ:
Եգեանց Նիկողոս Աւետիքեան, յԱժտերխ:
Եղիկեանց Պ. Մկրտիչ, ի Ճաւա:
Եուսուֆեան Յովսեփ Զէյթլի, ի Փարիզ:
Եուսուֆեան Տ. Տիգրան, ի Կ. Պոլիս:
Երամ Տ. Պօղոս Մ. Սարգսեան, ի Կէյվէ:
Երամեան Գեորգ Պէյ, ի Կ. Պոլիս:
Երամեան Տ. Կարապետ, ի Կ. Պոլիս:
Երկանեան Պ. Յովհաննէս, ի Կ. Պոլիս:
Երկանեան Տ. Նիկողոս, ի Կ. Պոլիս:
Երկինեանց Տ. Մկրտիչ վարժապետ, ի Ս. Էջմիածին:
Զաֆիրաշեանց Տ. Թորոս, ի Տփղիս:
Զոհրապեան Տ. Մովսես, ի Շամախի:
Զոհրապեանց Տ. Կարապետ Յարութիւնեան, ի Տփղիս:
Զուրիկեան Տ. Խաչատուր, ի Կ. Պոլիս:
Զօրայեան Տ. Նիկողայոս, ի Կ. Պոլիս:
Էյարեանց Տ. Աղաթիա Մոսկովի Հօի-Մաքիր, ի Մոսքուա:
Էլիկիւզեանց Տ. Սարգիս, ի Կ. Պոլիս:
Էմիրեան Տ. Պետրոս քահանայ, ի Վարպատ:
Էնկիւրեան Պ. Յովհաննես, ի Փարիզ:
Էնֆիաճեանց Կատարինէ տիկին, ի Տփղիս:
Էնֆիեճեանց Տ. Աւետիք, ի Տփղիս:
Էնֆիեճեանց Տ. Համբարձում, ի Տփղիս:
Էքմէքճեան Տ. Յարութիւն, ի Կ. Պոլիս:
Ընթերցասիրաց ընկերութիւն, ի Խասգիւղ:
Թագուրեան Տ. Գեորգ Բժիշկ, ի Կ. Պոլիս:
Թամամշեանց Տ. Յովհ. Գաբրիէլեան, Տփղիս.
Թամամշեանց Տ. Զաքարիա Գաբրիէլեան, ի Տփղիս:
Թայիրեանց Տ. Աղէքսանդր, ի Տփղիս:
Թանգարան Ազգային, ի Նիկոմիդիա:
Թանգարան Վէրծանութեան, ի Կ. Պոլիս:
Թանգարան Վէրծանութեան սրբոց Յակոբեանց վանից յԵրուսաղէմ.
Թառաբրկեանց Տ. Յովհ. քահան. ի Դզլար:
Թաւրիզեանց Տ. Ադէքսանդր Աւետիքեան, ի Շուշի:
Թէոմուրեանց Մնացականեան Բժիշկ, ի Թաճատկ:
Թէքգեան Տ. Մելգոն, ի Կ. Պոլիս:
Թիւլպենտճեան Տ. Յովակիմ, ի Կ. Պոլիս:
Թիւլսիւգեան Տ. Յովհաննէս, ի Փարիզ:
Թիւրկերեան Տ. Բարսեղ, ի Կ. Պոլիս:
Թնկրեան Տ. Յակոբ, ի Լոնտոն:
Թոփմասեան, ի Ճաւա:
Թօքաթլեան Տ. Մարտիրոս, ի Կ. Պոլիս.
Թօքաթլեան Տ. Ստեփան, ի Կ. Պոլիս:
Ժէրրուա, Վարժապետ համալսարանի:
Իզմատիոս Վ. Փոխանորդ սպարիարքի, ի Կ. Պոլիս:
Իզմիրեանց Տ. Գրիգ. Յովհաննեսեան, ի Տփղ
Իզմիրեան Տ. Յովսեփ, ի Դզլար. (3 *օր.*)
Իսահակեանց Մովսես Մակար. ի Դզլար:
Իրիցեանց Տ. Դաւիթ Յովսեփեան, ի Տփղիս:
Իւրիճեան Տ. Կարապետ, ի Կ. Պոլիս:
Լազարեան իշխանք, ի Փերբպուրկ. (2 *օր.*)
Լամարրին, ի Փարիզ:
Լանկլուա, ի Փարիզ:
Լորիս-Մելիքեանց Տ. Աբրահամ, ի Փարիզ:
Լորիս-Մելիքեանց Տ, Յովհ. ի Մոսքուա:
Խալաթեանց Տ. Բաիոշ, ի Տփղիս:
Խանդամիրեանց Տ. Մարտիրոս, ի Շուշի:
Խաչատուրեան Տ. Աւետիս, ի Կ. Պոլիս:
Խաչատուրեան Տ. Կարապետ, ի Վիեննա:
Խաչատուրեանց Տ. Գրիգոր, ի Շուշի:
Խաչիկեան Տ. Կարապետ, ի Ռոման:
Խաչիկեան Տ. Յովհաննէս, ի Կ. Պոլիս:
Խաչունեան Մանուկի Փիլիպպոս, ի Պոլիս:
Խավայճեան Պ. Գրիգոր, յԱսաբագար:
Խալեկեան Պ. Ստեփան, ի Նիկոմիդիա:
Խարայեան Տ. Գեորգ, ի Կ. Պոլիս:
Խերդիմեանց Տ. Գասիք, ի Տփղիս:
Խերոմեանց Տ. Յովսեփ, ի Տփղիս:
Խրլրգեան Տ. Յակոբ, ի Նոր Նախիջեւ.
Խչճեան Տ. Յովհաննէս, ի Կ. Պոլիս:
Խորասանճեան Տ. Գեորգ, ի Կ. Պոլիս:
Խորասանճեան Պետրոս Ամիրայ, ի Կ. Պ.
Խուրեան Տ. Գաբրիէլ, ի Կ. Պոլիս:
Ծուրատեան Տ. Ձիվան, ի Փարիզ:
Ծրրմեան Մկրտիչ Վարդապետ, ի Վան:
Ծօնկեկիւղեան Պ. Գրիգոր, ի Կ. Պոլիս:
Կարապետեան Տ. Առետ, ի Ճաւա:
Կարինեանց Յակոբ վարժապետ, ի Տփղիս:
Կարսեն սրբ Թասի, ի Փարիզ:
Կեանջեղեանց Տ. Մկրտիչ Յարութիւնեան, ի Շուշի:
Կեկեկեան Տ. Փիլիպպոս, ի Կ. Պոլիս:
Կիրմիշեան Տ. Գրիգորիկ, ի Կ. Պոլիս:
Կիւմիւշեան Տ. Գեորգ, ի Կ. Պոլիս:
Կիւմիւշեան Պ. Կրօնիդես, ի Փարիզ:
Կոզալեանց Տ. Միքայէլ, ի Տփղիս:
Կոչակեանեան Տ. Կարապ. Նոր Նախիջեւ.
Կոստանդեան Տ. Գրիգոր, ի Զմիւռնիա:
Կրաեան Պ. Մկրտիչ, ի Կ. Պոլիս:
Կրճիկեան Տ. Անդրանիկ, ի Կ. Պոլիս:
Կրճիկեան Յակոբ Էֆէնտի, ի Փարիզ:
Կոյումեան Տ. Թամպար, ի Թորուշան:
Կոյումեան Տ. Խաչիկ, ի Ռոման:
Հախվերդեանց Գեորգ Թեոդորեան, ի Տփղիս
Համեան Տ. Եղիազար, ի Կ. Պոլիս:
Հաճի-Զաքարեան Յովհաննես, յՕվաճք:
Համամճեան Տ. Սարգիս, ի Կ. Պոլիս:
Հայրապետեան Առաքել Մօլրանեանց, ի Դզլար:
Համբարձումեան Տ. Աստաթ, ի Կ. Պոլիս:
Հանըմօղլու Տ. Յարութիւն, ի Վիեննա:
Հարենց եւ. Ընկերութիւն, ի Մենջըսըր:
Հաքիմեանց Պ. Նիկողոս, ի Փերբպուրկ:
Հերակ Հայկազն, Իշխան վրաց ի Տփղիս:
Հիսարլեան Տ. Սարգիս, ի Կ. Պոլիս:
Հոյսեան Տ. Վիլհէն, ի Փարիզ: (2 *օր.*)
Հովեան Պ. Խաչիկ, ի Կ. Պոլիս:
Ղազարեանց Տ. Յար-Ղազարեան, ի Շուշի:
Ղազարոսեան Մ. Յ. Թազեոր, ի Նիկոմիդիա:
ասլերեան Տ. Ներսես, ի Կ. Պոլիս:

ՄԱՍԵԱՑ ԱՂԱՒԻՆ

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՀԱՑԱՍՏԱՆԵԱՑ

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ.

ԳԱՇՆԱԿԻՔ ԼԱՄԱՐԹԻՆԵԱՅ
ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՑ
ԽՈՐԷՆ Վ. ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ

Այն հոչակաւոր քերթողին՝ որոյ քնարին քաղցրախօս թելերը ամեն սրտերն զմայլեցուցին, եւ որոյ արդի բղուառութիւնը՝ բոլոր աշխարհի ուշը կշարժէ, եւյոր մեր ամսաթերթին մէջ մեր համագգեաց ուշադրութիւնն հրաւիրեցինք, այս անգամ իր կենդանագիրն ընծայած առեն-նիս՝ կուզեմք միանգամայն ծանուցանել՝ որ մեք եւս մեր հարկը կհատուցանեմք փառաց Լամարթինի, քերթուածներովն գնա ծանօթացուցանելով:

Իր ԴԱՇՆԱՒՈՒԹԻՒՆՔ ըսուած քերթուածը թարգմանեցինք ի չափս հայկականս, ու դեռ զայն իրա՛ս ընծայած՝ կկարծեմք որ մեր ընթերցողաց անհաճոյ պիտի չըլլայ մեր երկասիրութեանը նմոյշ մը հոս ընծայել :

LES HARMONIES DE LAMARTINE,
TRADUITES
PAR CORÈNE V. CALFA.

En donnant aujourd'hui le portrait de l'illustre écrivain dont les chants harmonieux ont transporté tous les cœurs et dont les malheurs ont éveillé les sympathies du monde entier, malheurs sur lesquels nous avons attiré l'attention de nos compatriotes il y a peu de temps, nous sommes heureux d'annoncer que nous espérons, nous aussi, payer notre tribut à la gloire de Lamartine, en le faisant connaître par ses œuvres.

Nous avons traduit ses HARMONIES POÉTIQUES en vers arméniens, et, en attendant que nous puissions livrer cet ouvrage à la publicité, nous pensons être agréable à nos lecteurs en offrant à leur appréciation un spécimen de notre travail.

Գիտեմք որ մեր ազգային քաջահմուտ լեզուագիտացն ու քերթողաց ոմանց այս գործոյս վրայ տուած գովեստները՝ մեր արժանաւորութենեն շատ աւելի են, եւ ոչ իսկ կրնամք պարծիլ նոյն իսկ Լամարթինի մեզի ըրած պատուաւոր ընդունելութեանը, բայց սակայն յուսամք՝ որ գէթ մեր աշխատանաց գլխաւորագոյն կէտը յցուցած ըլլամք, որ է թարգմանութեան հաւատարմութիւնը: Մեք այնպես կհամարիմք՝ թէ թարգմանիչը, ամեն բանե առաջ, բնագիր հեղինակին հաւատարիմ հայլին պիտի ըլլայ: Ուստի քերթողին խորին մտածութեանցը թափանցելեն ու բացատրութեանցը խելամուտ ըլլալու ըրած ջանքերնեսետեւ՝ ճգամքը աշխատեցանք որ ծայրէ ծայր տող առ տող թարգմանեմք գայն ջանալով յարդել այն ամեն դժուարութեանց՝ որ երկուց լեզուաց ոգւոյն տարբերութիւնը եւ քերթուածոյն իրրեւ նուիրեալները՝ դիմացնիս կհանեին: Մեր երկայնամիտ ճգունքը իրենց ելքն ունեցան. ու թէ որ ոչ միշտ հաւասար չափ գործածեցինք՝ բայց այն ալ աւելի մեր հայկական տաղաչափութեան ամենաճոխ զանազանութիւնը վայելելու համար էր, առանց ի վերայ այսր ամենայնի քերթուածոյն ոգիեն օտար բացատրութիւն մը եւ ոչ պզտի մէկ տող մը մեր կողմանե աւելցընելու բոլոր Գրքին մէջն ալ:

Ոմանք յազգայնոցս այս երկասիրութեան քանի մը հատուածը տեսած ըլլալով՝ յորդորեցին ընծայել գայն փութով հասարակաց: Յիշենք միայն յանուանե զՄեծարգոյ Տէսբան Մանուկ Գափամաճեան եւ Մարտիրոս Թոգաթլեան, որ այս քերթուածոց տպագրութիւնը դիւրացընելու համար իրենք իրենցմէ առաջարկեցին մեզ եւ ուզեցին բաժանորդութիւն մը բանալ առ այս ի Կոստանդնուպոլիս (*):

Բայց մեք յուսամք որ ամեն Հայու սիրտ պիտի մեր ջանիցը քաղցր ակամբ հայի, տեսնելով որ մեր վաստճանն եղած է իրենց օրինաւոր փառասիրութիւն մը մատուցարարել: Այո, Հայը առաջին ազգը պիտի ըլլայ՝ չըսենք արեւելեայց մէջ՝ հապա նաեւ բոլոր աշխարհիս առջեւը՝ որ հոչակաւոր քերթողին հանճարոյն այս մեծարանքը

(*) Ուրիշ տեղուանք գոնուողներեն ալ եթէ ԴԱՇՆԱԿՈՒԹԵԱՆՑ համար ստորագրուիլ ուզեն՝ կրնան կամ ուղղակի մեզ գրել, Grenelle, rue Violet, 60, PARIS. եւ կամ Օրագրիս Գործակալացը մէկուն: ԴԱՇՆԱԿՈՒԹԵԱՆՑ, ինչպես նաեւ ՀԱՅ-ԴԱՂԴԷԱԿԱՆ բառագրոց Ստորագրողաց անուանները պիտի հրատարակուին:

Sans croire entièrement mériter les éloges des hommes les plus éminents de notre nation, parmi les linguistes et les poëtes; sans trop nous prévaloir de la bienveillante approbation de Lamartine lui-même, nous pensons cependant avoir rempli la partie principale de notre tâche : je veux dire l'exactitude de la traduction. Nous n'avons pas perdu de vue un seul instant que le traducteur doit être, avant tout, le miroir fidèle de l'auteur qu'il interprète. Aussi, après avoir cherché à pénétrer dans toute leur profondeur les idées du grand Poëte, à saisir la portée des expressions dans leurs acceptions les plus intimes, avons-nous apporté tous nos efforts à le traduire, vers pour vers, malgré la hardiesse des images et les difficultés que présente la différence de génie des deux langues. Nos patients efforts ont atteint ce résultat; ce n'est que pour profiter de la latitude que nous donnait la richesse de notre poésie arménienne, que parfois nous avons adopté un rhythme différent mais dans aucun cas, dans les quatre livres, nous n'avons ajouté une expression étrangère ni un vers que n'ait écrit le Poëte.

Plusieurs de nos compatriotes, auxquels nous avons communiqué quelques parties de notre travail, nous ont vivement engagé à le faire paraître le plus tôt possible. Nous citerons entre autres MM. Manough Kapamadjian et Mardiros Tokatlian, qui se sont en outre offerts à nous faciliter l'impression de cet ouvrage, en nous proposant d'ouvrir eux-mêmes, à ce sujet, une souscription à Constantinople (*).

D'un autre côté, les Arméniens voudront bien nous tenir compte de l'ambition légitime qui nous a porté à entreprendre cette tâche. Oui, l'Arménien sera le premier peuple, non-seulement parmi les Orientaux, mais dans le monde entier, à rendre un tel hommage au génie de l'illustre Poëte, hommage dont l'avenir, nous l'espérons, lui fera

(*) Les personnes qui, dans d'autres villes, désireront souscrire pour cet ouvrage, pourront s'adresser à nous directement à *Grenelle, rue Violet*, 60, PARIS, ou aux correspondants de notre journal. Les noms des souscripteurs de cet ouvrage, ainsi que ceux du DICTIONNAIRE ARMÉNIEN-FRANÇAIS, seront publiés.

մատուցանէ. մեծարանք՝ զոր ապագայն յուսամք որ պիտի Ազգիս արդիւնք մը համարի: Մինչեւ հիմա ոչ ոք յեւրոպական լեզուաց *Դաշնակութեանց* ամբողջ թարգմանութիւն մը դեռ ունի. (թէ եւ ամեն ազգ Եւրոպայ այս քերթուածոյն վրայ կ'իմանայ:)

Հաճեսցի Լամարթին բոլոր ազգի մը երախտագիտութեան այս տկար մխ հատասաիքն ընդունելու, իփոխարէն այն համակրութեանն՝ նա մաեւանդ թէ բարեկամութեան՝ զոր այլ եւ այլ

un mérite. Jusqu'à ce jour, il n'est pas une nation européenne qui possède une traduction complète des HARMONIES;

Que Lamartine veuille bien agréer ce faible témoignage de la reconnaissance de tout un peuple pour la vive sympathie, je dirai plus, pour l'amitié qu'il lui a toujours témoignée en tant de cir-

ԼԱՄԱՐԹԻՆ. — LAMARTINE.

առիթներու մէջ յայտնած է ազգիս Հայոց: Ուրդեն իւր անունը քաջածանօթ է եւ մեծարելի մեր համազգեացն առջեւ, բայց երբ ամենքն առ հասարակ կարենան իւր վեմ քերթուածները ճանաչել՝ մեծարանաց հետ իսրին զարմանք մ'ալ պիտի խառնուի, որով եւ մեր փափագը լեցուելով՝ մեր աշխատութեանցն ալ փոխարէնը պիտի ընդունած ըլլամք առատապէս:

constances. Sans aucun doute, son nom est connu et vénéré de nos compatriotes, mais dès qu'ils seront tous à même de connaître ses poésies sublimes, à ce sentiment se joindra l'admiration la plus profonde, et alors notre vœu le plus ardent sera réalisé, et nous serons amplement dédommagé de nos efforts.

ԴԱՇՆԱԿ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԱՂ ԱՌԱՒՕՏԻ

Ձի փրփրածին աւ. ելերը իցէ կայտռել ձեզ յանուր.
Կոհակք' յոյց ոչ ղեռ յակօսս արօրաղիր անց հողմիկ.
Առ ինչ ըզձեր ծրխակերալ ծածանիցէք ըզփրփրիւռ
Թերեւասոյրդ խմրրբիկ:
Եւ դուք ընդէր ըզսրբրբեալսդ իյայգ ճակատս ճօճէք.
Ո՛վ դուք մայրիք սօսափող չեւ հասեալ ժամն ադմրկաց.
Հիմ իձերոց սաղարթուց անձրեւաձեւ ցօղիցէք
Զայն լռութիւն արտասուս յոր ցայգն ըզձէզ ողողեաց:

Ծաղկունք, ընդէր ըզբաժակս վերաւնուել ձեր զեղում,
Իբր ըզճակատ վայրանակ' գոր սէր իվեր ամբառնայ.
Եւ աւ. իմ՞ իսկ նամեան խառնել ծրխել առնուցուն
Երախայրիք բուրմանց ոյց տիւն անձկանայ:

Ո՛ն, ծածկեցէք զեւ ըզդոսին,
Պահէք, ծաղկունքդ իմ սիրալին,
Իառաջեաւ. շրնջոյն այգոյ,
Եւ տաճարին իզարդ արգոյ:
Երկինք յարտասր ըզձէզ լրնուն,
Բեղմնաւորէ ակն առատուն,
Դուք կրնդրկունք աշխարհիս մեր
Զոր նա յԱստուած հանէ նրւէր:

Ո՛վ որ ծրփել թոյուիք ըզմրբրբրկաց տերութիւն.
Եւ զոյց խաւար գիշերի առնէր իքուն մոլութիւն,
Հեզամբառնջ անդ յալիս եւ ընդ խոտովք ինրծծիւն
Հիւսիսի, սիւք, հողմունք,
Առ իմ՞ գարբնուցուք:

Եւ դուք որ կայքդ իղադար ընդ ըսաւերաւ. սաղարթուն,
Կանաչազարդ ձեր իրոյն ո զձէզ յարոյց վաղարթուն,
Թրռչունք ծառոց եւ կամ ալեաց,
Հիւրդ ակօսից կամ մարդակաց,
Ձի զձեր խառնիք դուք ճրռուողիւն
Խառնաշրփոթ յայս մրռնչիւն,
Որ մահ եւ ծնունդ է առժամայն,
Իբր ըզնաւաչ մի բրնութեան:

Ձայնք որ իկալոյս կամարան անդ լուղիք,
Ձայնք' գրլեալք յալեաց փրփրոտ մրկանունք,
Ձայնք որ իփետուրս անդ հողմոց բրռչիք,
Երաժիշտք օդոց որ ինքնագդ գարբնուք.
Խրնդաձրաւեր երգք, թեթեւ ճրլռուրլիւն,
Նեղերք եւ դաշնակք, աղուական մրնչիւն,
Չո յհիցս ինքեան յերգոց տալք հրնչիւն.
Մի ունկն իցէ գիշերի
Զրքնադ պարուդ արժանի:
Կացէք հաւիկք, մեռցի խաւար,
Եւ երգէք մի' բայց լուսավառ.
Մինչ հարկանին ծայրք արեւուն
Ըզձեամրք լերինն այն պաղպաջուն:

TROISIÈME HARMONIE

HYMNE DU MATIN

Pourquoi bondissez-vous sur la plage écumante,
Vagues dont aucun vent n'a creusé les sillons?
Pourquoi secouez-vous votre écume fumante
En légers tourbillons?
Pourquoi balancez-vous vos fronts que l'aube essuie,
Forêts qui tressaillez avant l'heure du bruit?
Pourquoi de vos rameaux répandez-vous en pluie
Ces pleurs silencieux dont vous baigna la nuit?

Pourquoi relevez-vous, ô fleurs, vos pleins calices,
Comme un front incliné que relève l'amour?
Pourquoi dans l'ombre humide exhaler ces prémices
Des parfums qu'aspire le jour?

Ah! renfermez-les encore;
Gardez-les, fleurs que j'adore,
Pour l'haleine de l'aurore,
Pour l'ornement du saint lieu!
Le ciel de pleurs vous inonde,
L'œil du matin vous féconde,
Vous êtes l'encens du monde
Qu'il fait remonter à Dieu.

Vous qui des ouragans laissiez flotter l'empire,
Et dont l'ombre des nuits endormait le courroux,
Sur l'onde qui gémit, sous l'herbe qui soupire,
Aquilons, autans, zéphyre,
Pourquoi vous éveillez-vous!

Et vous qui reposez sous la feuillée obscure,
Qui vous a réveillés dans vos nids de verdure?
Oiseaux des ondes ou des bois,
Hôtes des sillons ou des toits,
Pourquoi confondez-vous vos voix
Dans ce vague et confus murmure
Qui meurt et renaît à la fois
Comme un soupir de la nature?

Voix qui nagez dans le bleu firmament,
Voix qui roulez sur le flot écumant,
Voix qui volez sur les ailes du vent,
Chantres des airs que l'instinct seul éveille,
Joyeux concerts, léger gazouillement,
Plaintes, accords, tendre roucoulement,
Qui chantez-vous pendant que tout sommeille
La nuit a-t-elle une oreille
Digne de ce chœur charmant?
Attendez que l'ombre meure,
Oiseaux, ne chantez qu'à l'heure
Où l'aube naissante effleure
Les neiges du mont lointain.

Բնութեան երգոյն անդ ինքնաձ'
Ով Տէր, անձնիւթ մեն մի զոյակ
Զայն մի' դաշնակն անդ աստուածեան
Զաւիտ. խառնէ յիւրն ուրոյն ժամ:
Հոգ, ձայն վըճիտ եւ երկնաթիր
Նախկին մըրմունջ լերուք ինուէր
Զոր իւյզուն ընկալցի Տէր:
Իսկ ես' զորով քաղցրածոր հնդուս գիշեր բալասան,
Ոյր եւ աւուրց ընդ բեռամբ նակի ճակատ տընխրատես,
Ցոր գաբրնուցում ես ազդմունս երանաւետ ըզգացման.
Անձն իմ, դուս պի բերկրիցես:

Զի բերաքամ արդ երկինք բանին' գերդ բիբս իմն աչաց
Մինչ գիշերի գոյըշնօք դեռ ըսքօղեալ է նայեաց.
Ծիրաներիւեանն անդ լուսոս նորելաչս առ քայլ տրաբնջեան
Լերինք, ամայք, ծուփք ծածան
Դանուխ իւյոյս հրբճուեցան,
Եւ յընթացիցն անդ յեզերս նորուն առեղ բոցայորդ
Իգիլ գըլոր գըլելոյ զոգի շաւիղ լուսահորդ
Իյեղյեղուկ ծովուցն յոյորս:

Փոչեն եղականք,
Նա ինքն ահա տիւ,
Նա ինքն ահա կեանք,
Նա ինքն իսկ է սէր.
Արդ մեղկեալ իստուեր
Գալաթի երեր
Իրրեւ ըզխորան.
Գըլեալ գիւրն ըզդեմ
Ամպ բերեւաձեմ
Ել, լուղի մըրցիկ
Ինորուն մըրրիկ.
Ամպ փոթորկածին
Զիւրն հերձու նըմին
Ծիրանի փըրփուր
Ճակօս լուսահուր.
Կոխե նա'նդ աթուր
Զանդունդն' որ իգլոր
Տայ գծուփս իւր մոլոր:
Միջոցք' կայծակին,
Բոցք զեռահոսին
Սուրբ զոտիք նորին.
Երկիր դեռ նըսեմ
Ան. նա շըրջէ դեմ
Ըզկոդս իւր մըրին,
Ըստուերք' նըւաղին,
Ալիք' լուսագեղ.
Լերանց երփնազեղ
Գագաթունք դեղնին.
Ցոլիցն ոսկեդէն
Բնաւք զոսխս ընդունին,
Կեանս առեալ գոչեն.
Նա ինքն, ահա տիւ,
Նա ինքն, ահա կեանք,
Նա ինքն, ահա սէր:

Dans l'hymne de la nature,
Seigneur, chaque créature
Forme à son heure en mesure
Un son du concert divin;
Oiseaux, voix céleste et pure,
Soyez le premier murmure
Que Dieu reçoit du matin.
Et moi, sur qui la nuit verse un divin dictame,
Qui sous le poids des jours courbe un front abattu,
Quel instinct de bonheur me réveille? O mon âme,
Pourquoi me réjouis-tu?

C'est que le ciel s'entr'ouvre, ainsi qu'une paupière,
Quand des vapeurs des nuits les regards sont couverts
Dans les sentiers de pourpre aux pas du jour ouverts,
Les monts, les flots, les déserts
Ont pressenti la lumière,
Et son axe de flamme, aux bords de sa carrière
Tourne, et creuse déjà son éclatante ornière
Sur l'horizon roulant des mers.

Chaque être s'écrie :
« C'est lui, c'est le jour!
C'est lui, c'est la vie!
C'est lui, c'est l'amour! »
Dans l'ombre assouplie,
Le ciel se replie
Comme un pavillon;
Roulant son image,
Le léger nuage
Monte, flotte et nage
Dans son tourbillon;
La nue orageuse
Se fend, et lui creuse
Sa pourpre écumeuse
En brillant sillon;
Il avance, il foule
Ce chaos qui roule
Ses flots égarés;
L'espace étincelle,
La flamme ruisselle
Sous ses pieds sacrés;
La terre encor sombre
Lui tourne dans l'ombre
Ses flancs altérés;
L'ombre est adoucie,
Les flots éclairés;
Des monts colorés
La cime est jaunie;
Des rayons dorés
Tout reçoit la pluie;
Tout vit, tout s'écrie :
« C'est lui, c'est le jour!
C'est lui, c'est la vie!
C'est lui, c'est l'amour! »

Աստուած իմ, տես ընդ այեր: Արծուին յանդուգն անդ իղձոյը
Սլանայ յերկնից պայծառ անդունդ,
Ընդ հրածորան կոհակօք՝ զոր իւր ահեղ բեւք բախեն,
Հոգմոց ընդդեմ զայ իվիզ, սաստանացեալ իտատան,
Լուսափրփուրք արեւուն ըզնա յաչաց պարուրեն:
Մի խոյանար թէ արդեօք քոց երեսացդ յանդիման
Զայերց ոյր կայ ինքն իշխան՝ առներել վեհ լրութիւն՝
Եւ կամ գրսեպատ խորհրդարան:

Աստուած, հայեաց եւ ընդ ծով: Արշալուսոյն տեսութիւն
Զովկեանուն պերճաճայն այտուցանէ զծոցն իւրուն,
Որ՝ իբր ըզսիրտ մի ճընշեալ իխրնդութիւն կամ խեր՝
Ըզծրփանացն երագ դաշնակաւոր շարժութիւն,
Եւ զմրկանամբ իւր պահէ ղեւ.
Զերկնից նրսեմն ըզկապոյտ զոր ըզնուաւ բող գիշեր.
Իբրու բևեւ իմն ակօս որ խորշ առեալ ըզսամնիցի
Ճանդասատան անդ՝ ուր խիւզ հասկ ծուի ի ծուի ծածանի.
Կընճիռն ըզվէտ ծրնանի՝ որ մրմռոքն եւ զծաւի
Ցեղու գերեսս անշըշունջ ղեւ եւ նիրհեալն անդընդոց.
Իգոր գինքեամբ բաւալել յարաձգեալ եւ սուգի.
Ակն ըզնա պահ մի կորոյս.
Եւ ուր գընայ: Դարձ առնէ արտակիտեալ յանդընդոց,
Զի մոնչելով վերառնու գլուխ պաղպաջուն իիրըվիուր.
Տիւ ըզնորոն մրկանամբ բըռի ձեմել փըրփրակոծ,
Ցարշաւանին ձրգելով ալիս փըշրեալս առաջուր,
Եւ սոնք նոցուն իղևրբուկս իվեր վազէ նա յանուր.
Բայց ղեղեալ իվերջ գերդ աշտարակ անաքի,
Կամ ծրխաշունջ իրր ըզկառըս խորտակեալս յընթացի,
Փլուզեալ հոսի, եւ փոշին իւր
Իրր ըզտարափ լուսոյ՝ խափիւռ.
Փայլման նրշխար գայդ համայն վանեալ ցընդէ ցան եւ ցիւր:

Անդուստ նաւակ ձրկնորսին ըզրեւն յածէ շառաչուն
Ուր առաւիկ բարախել առընթանայ սիւք այգուն,
Ընդոստ յայիս՝ զոր խարիսխն իւր իրողուլ հանդերձի,
Զերդ ձի զի՝նդ սանձն ոգորիցի՝
Որ ըզգրգռոելն ըզնա ըրւի:

Նաւ, աստեղացըն մանուկ,
Առ եզերօք ոլորտից իրր ըզբլուր շողշողայ,
Ի բարձրագոյն անդ կատար առազաստիցըն նորայ
Այգն հարկանէ գիւրն ըզվառ. եւ ըզնըշոյլ նախճառուկ:

Ցանդրնդախոր իւր շաւիղս ոսանուս վիշապն անարդիլ,
Ոդջունելով խաղ իվաղ ըզկոհակացըն գարթըչիլ.
Ի ծրխաշունջն իւրնգանց արձակէ ոխս երկնասլող՝
Զի վայրաբերս ըզնոսին տեսցէ արփւոյն իրր ըզշող:

Այիք ճօճեն, կայմն ըզխորան
Ի ծուի առնէ նաւաստեաց,
Շրնչեն այերք, երկինք խայտան
Կապոյտ իրաշ կոհակաց.
Փըրփուրն խափիւռս չուսայիր
Իվերջաւորս փոդփոդուն

O Dieu, vois dans les airs! l'aigle éperdu s'élance
Dans l'abîme éclatant des cieux;
Sous les vagues de feu que bat son aile immense,
Il lutte avec les vents, il plane, il se balance;
L'écume du soleil l'enveloppe à nos yeux:
Est-il allé porter jusques en ta présence
Des airs dont il est roi le sublime silence
Ou l'hommage mystérieux?

O Dieu, vois sur les mers! le regard de l'aurore
Enfle le sein dormant de l'Océan sonore,
Qui, comme un cœur d'amour ou de joie oppressé,
Presse le mouvement de son flot cadencé,
Et dans ses lames garde encore
Le sombre azur du ciel que la nuit a laissé;
Comme un léger sillon qui se creuse et frissonne
Dans un champ où la brise a balancé l'épi,
Un flot naît d'une ride; il murmure, il sillonne
L'azur muet encor de l'abîme assoupi;
Il roule sur lui-même, il s'allonge, il s'abîme,
Le regard le perd un moment:
Où va-t-il? Il revient, revomi par l'abîme;
Il dresse en mugissant sa bouillonnante cime;
Le jour semble rouler sur son dos écumant;
Il entraîne en passant les vagues qu'il écrase,
S'enfle de leurs débris et bondit sur sa base;
Puis enfin, chancelant comme une vaste tour
Ou comme un char fumant brisé dans la carrière,
Il croule, et sa poussière
En flocons de lumière
Roule et disperse au loin tous ces fragments du jour.

La barque du pêcheur tend son aile sonore
Où le vent du matin vient déjà palpiter,
Et bondit sur les flots que l'ancre va quitter;
Pareille au coursier qui dévore
Le frein qui semble l'irriter!

Le navire, enfant des étoiles,
Luit comme une colline aux bords de l'horizon,
Et réfléchit déjà dans ses plus hautes voiles
La blancheur de l'aurore et son premier rayon.

Léviathan bondit sur ses traces profondes,
Et des flots par ses jeux saluant son réveil,
De ses naseaux fumants il lance au ciel les ondes,
Pour les voir retomber en rayons du soleil.

L'eau berce, le mat secoue
La tente des matelots;
L'air siffle, le ciel se joue
Dans la crinière des flots;
Partout l'écume bouillante
D'une frange étincelante

Ձալեաց պատե ադամադատուկ ծիր,
Լոյս, խինդ, եւ շռինդ է ողջոյն.
Ձայս առաքե մեզ Տէր արեւ
Այս ընդ ծով այզ լուսարեւ:

Ո՜վ Տէր հայեաց յերկիր: Տըմոյն այգալոյս
Ներկէ գծըվուն իւր քօղ սըրբեալ սիք յանոյշ.
Ընդ քայլ ցայգոյն գոտս իւր դընե արշալոյս.
Լերանցն ըստուեր ձրգեալ եւ յետս ընկըրկի.
Ձերդ պատմուճան գլի ծալի.

Ծրեանք նորուն ներձեալ յայգուն իրեւոց
Խաղրագոյն անդ նչս ծըվին հոդմակոծ.
Վառե բոսոր, գունե գնոսա ծիածան.
Իսուռն անկեալ կախին յարփուոյն իխորան
Դրօշից հանգոյն զոր անդ յառուբս տօնային
Տորմիղն յերանդ առաւտին իւր արքային:

Ծրխաճաւալ ընդ ամպօք
Իքաղաքաց ըրըզունս նըշոյլ նրւաղի,
Եւ հիւդը' ծառոցրն պաշտպանեալ ըստուերօք,
Ցարկը' ուր անդոյլ անմեղուիին կանդալի,
Ինքնկառեան անդ բարձունս,
Ձուգախառնեալ իշուք եւ լոյս,
Ընծըփանուտ բացարձակին ըզփայլմունս:

Ցըլոյն առ կոչ տայ պատասխան անդնդոյ.
Այգն ըգնոսա ըներ յակօս կիսաբեկ.
Ցերզոց մրրմունջ ամոլս ածէ սա իներկ.
Հովիտն ընդ խոխրն վեր իվայր տայ դլդորդ.
Ցանուոցն իգիլ շառաչուն
Մրշակն ըգհեմս եւ գնուագ կըշռէ իւր գուարթուն
Ձիտն ըգհեստոյք նորին խաղայ հասկաքաղ,
Կաղնին իձայն անդ նորուն
Հեղու յակօս ըգցայգագնաս չինքն ըգշաղ:

Թրուջուն երգէ, մայէ գառնուկ,
Եւ ձրուուոդէ յորբան մանուկ,
Ձուրցն ընդ խոխոջ, հոդմոց խոշիւն
Ձոյգ եւ մարդոյն խառնի հրնչիւն.
Օդ շառաչէ, հասկք ծածանին,
Տըզզայ ըզզայ միջատն յարփիին.
Ներիրական բունդ ալըզրնձին
Ա՛ւ Տէր որ եաե' հանե'նդ առաջ
Ձառուր նախկին գայս ըգհառաչ:
Կեան բեաւր, շարժին, փայլեն իրոց.
Գա արշալոյս իմէջ ամրոց,
Եւ այս երկիր կանխեալ յոյզոյն
Կենդանութեանց, սիրոյ արիւոյն:

Բայց, Աստուած իմ, յորժամ հանդեալ քում այգոյն
Նոր տիեզերք բուիս պարզել զօր ամենայն,
Եւ ոմն արփի ծըփեալ յանդունդ բացագոյն
Վերամբառնալ տայ քեզ բուրմունս վաղորդայն,
Ի սեպհականեալ մուր ծածկեալ նոր արեւակք'

Ceint le bord des flots amers:
Tout est bruit, lumière et joie;
C'est l'astre que Dieu renvoie,
C'est l'aurore sur les mers.

O Dieu, vois sur la terre! Un pâle crépuscule
Teint son voile flottant par la brise essuyé;
Sur les pas de la nuit l'aube pose son pié;
L'ombre des monts lointains se déroule et recule,
Comme un vêtement replié.

Ses lambeaux déchirés par l'aile de l'aurore
Flottent livrés aux vents dans l'orient vermeil;
La pourpre les enflamme et l'iris les colore;
Ils pendent en désordre aux tentes du soleil,
Comme des pavillons quand une flotte arbore
Les couleurs de son roi dans les jours d'appareil.

Sous des nuages de fumée,
Le rayon va pâlir sur les tours des cités,
Et sous l'ombre des bois les hameaux abrités,
Ces toits par l'innocence et la paix habités,
Sur la colline embaumée,
De jour et d'ombre semée,
Font rejaillir au loin leurs flottantes clartés.

Le laboureur répond au taureau qui l'appelle;
L'aurore les ramène au sillon commencé;
Il conduit en chantant le couple qu'il attelle;
Le vallon retentit sous le soc renversé;
Au gémissement de la roue
Il mesure ses pas et son chant cadencé;
Sur sa trace en glanant le passereau se joue
Et le chêne à sa voix secoue
Le baume des sillons que la nuit a versé.

L'oiseau chante, l'agneau bêle,
L'enfant gazouille au berceau,
La voix de l'homme se mêle
Au bruit des vents et de l'eau;
L'air frémit, l'épi frissonne,
L'insecte au soleil bourdonne;
L'airain pieux qui résonne
Rappelle au Dieu qui le donne
Ce premier soupir du jour:
Tout vit, tout luit, tout remue;
C'est l'aurore dans la nue,
C'est la terre qui salue
L'astre de vie et d'amour!

Mais tandis, ô mon Dieu, qu'aux yeux de ton aurore
Un nouvel univers chaque jour semble éclore,
Et qu'un soleil flottant dans l'abîme lointain
Fait remonter vers toi les parfums du matin,
D'autres soleils, cachés par la nuit des distances,

Զոր դու յամէն վայրկեան հաստեալ եւ պատրես,
Պընաւ տանել յիւրեանց ոսկի մոլորակ
Այգս արփաւորս եւ զուարթագոյն իսկ եւ եւս.
Ժամն յոր պաշտիս՝ դա յաւիտեանց է քո ժամ՝
Զոր մեն երկնից կեաք նորոգեն վասըն քոյ,
Եւ գիշերացս իծոց անթիւ աստեղց բամ
Ոչ յայլ ինչ, Տէր, վառեալ վարին քոյդ յոգոյ,
Բայց զի իմիւս զօրեւանօք քո պարեն
Ըզզեղազոյն անձնիւր բերել ժամն յինքեան,
Եւ քեզ օրիներգս հանել յաւուրցն իծայրեն
Աստ եւ իվեր, անդուլ, յաւէրժ, յաւիտեան:

Այո, աշխարհ իմն յար իյիւղ
Իրոցս անդ կայ նոր արեւու,
Երկինք յաւէրժ են իխրնծիւղ,
Յաւէրժ եւ աստղ ինչ նոր զարթնու..
Համայն ուր աչք քո խոնարհին՝
Քեզ արփի ողջոյն տայ նորածին.
Երկինք անվերջ իմն են նրւազ.
Ուամանակացս այս մեն մի ժամք
Բոյնածինք, Տէր, նոր են այգ
Եւ առաւօտ մի յաւիտեանք:

Ելէք, գըլէք, բիւս առէք բոց եւ հոդմունք,
Թռչունք՝ ծրփինք, նըշոյլ, բուրումն եւ հընչմունք.
Շունչ տուր, երկիր. զանձրն քո, մարդ, բարձ ի վեր,
Ելէք, գըլէք, կատարեցէք զօրեն ձեր :

Ելէք յԱստուած՝ բիւս իվեր տուք, իվեր եւս.
Ցարփւոյն ի բոց ծագեաց նըշոյլ իւր առ ձեզ.
Չարշալուսոյն հանէք ի վեր մեծարանս.
Ելէք, անդ է, իջէք. նա՝ բնաւն է որ կանս :

Տէր, որ ըզգնացս յանուն նորին ըսկըսար,
Որ բրւողիդ պահանջեսցես տալ համար,
Գիշեր քո մայր կոչէ յաղբիւրդ ըսկըզբան
Դու վախճանեսցես յանսահմանութեան :

Ժամանակին ես քայլ, այլ Տերդ ունի զմեզ.
Պարտ քեզ զբնութիւնն յիւրն առերել ներքինակ.
Ըզքեզ իզոյ ոչ իրրու զարդ ած ումպեհ,
Ցրփռել ըզբոցդ Հաստատութեանն անդ իցայգ.
Այլ զի յերկնից առեալ տարցիս դու կամարս
Ժամուցն իբեւս ըզյաւուրիւնս եւ ըզփառս,
Իսկ զրդծիցն ըզձայն՝ վայրկեան առ վայրկեան :

ԼԱՄԱՐԹԻՆ.

Qu'à chaque instant là-haut tu produis et tu lances,
Vont porter dans l'espace à leurs planètes d'or
Des matins plus brillants et plus sereins encor.
Oui, l'heure où l'on t'adore est ton heure éternelle;
Oui, chaque point des cieux pour toi la renouvelle,
Et ces astres sans nombre épars au sein des nuits
N'ont été par ton souffle allumés et conduits
Qu'afin d'aller, Seigneur, autour de tes demeures,
L'un l'autre se porter la plus belle des heures,
Et te faire bénir par l'aurore des jours,
Ici, là-haut, sans cesse, à jamais et toujours?

Oui, sans cesse un monde se noie
Dans les feux d'un nouveau soleil;
Les cieux sont toujours dans la joie,
Toujours un astre a son réveil;
Partout où s'abaisse ta vue
Un soleil levant te salue;
Les cieux sont un hymne sans fin!
Et des temps que tu fais éclore,
Chaque heure, ô Dieu, n'est qu'une aurore,
Et l'éternité qu'un matin!

Montez donc, flottez donc, roulez, volez, vents, flamme,
Oiseaux, vagues, rayons, vapeurs, parfums et voix!
Terre, exhale ton souffle; homme, élève ton âme!
Montez, flottez, roulez, accomplissez vos lois!

Montez, volez à Dieu! plus haut, plus haut encore!
Dans les feux du soleil sa splendeur vous a lui;
Reportez dans les cieux l'hommage de l'aurore,
Montez, il est là-haut; descendez, tout est lui!

Et toi, jour, dont son nom a commencé la course,
Jour qui dois rendre compte au Dieu qui t'a compté,
La nuit qui t'enfanta te rappelle à ta source :
Tu finis dans l'éternité.

Tu n'es qu'un pas du temps, mais ton Dieu te mesure;
Tu dois de son auteur rapprocher la nature;
Il ne t'a point créé comme un vain ornement,
Pour semer de tes feux la nuit du firmament,
Mais pour lui rapporter aux célestes demeures
La gloire et la vertu sur les ailes des heures,
Et la louange à tout moment!

LAMARTINE.

ԵԿԵՂԵՑԻ ՀԱՅՑ

Թուղթ Վահանայ Արշարունւոյ, Տեառն Միքայելի Վ. Զամչեան, Միխիթարեան Վենետկոյ.

(Շարունակութիւն. Տես էջ 8. 29. 97.)

Ութերորդ մասին կըգրէ այսպես. « Ո՞յք էին այն յիշեալ հերետիկոսները. (Արիոս, Մակեդոն, Նեստոր, Եւտիքես.) հերետիկոսութեան հետեւող էին՝ թէ իրենք հերետիկոսութեան հեղինակ մը եղան: » Եւ ասկից կուզէ հետեւցընել թէ այս երեք քահանայք երէ հեղինակ ադանդոյ էին, ժողովով դատապարտել պէտք եր. բայց որովհետեւ հերետիկոսութեան հետեւող եղան, անոր համար Հռոմէական եպիսկոպոսը դատապարտեց զանոնք: Ես ալ իրեն կըսեմ. երէ այս քահանայք հերետիկոսութեան հետեւող են նէ, ինչու համար գլուխ եւ առաջնորդ մոլորեալ ժողովրդեան *տէր* կըըսուին: Եւ կըգրէ թէ « Իրենց բիւնացեալ խօսքերովը միամիտ ժողովուրդը կըպատրեննկոր. եւ մէկ պզտի *քայը* ժողովուրդին, հասկըցածիս *վհատ*, կատարեալ խստասրտութեան հասեր են... ոտքի տակ առնելով Հռոմայու սուրբ հրամանը, որ կարգելու զանոնք հերետիկոսի հետ հաղորդութիւն ընելու եւ ժամ չերթալու, այդ արգելեալ երէց քահանայից խնդացն կըհետեւիննկոր, եւ ի սուրբ եկեղեցւոյ արտաքս ելեալ՝ յեկեղեցիս Հայոց հերետիկոսաց կերթան: » Արդ ըստ եկեղեցական կանոնաց եւ ըստ վճռոյ սաստուածաբանից, որք հանեն բունով հերետիկոսութեան զուղղափառ ժողովուրդն յեկեղեցւոյ, պարտ է վասն նոցա ժողով գումարել, եւ օրինօք դատապարտել. ահա այսպիսի են այժմ երէց քահանայք, ինչպես կըսե այդ գոչեցին. ապա պէտք եր ժողովով քննել անոնց բիւնալի վարդապետութիւնը, որով կատարեալ խստասիրտ կըլլան ժողովուրդքը, եւ հերետիկոսաց ժամը կերթան եւ անոնց հետ կըխաղորդին: Եւ երբ այդ քահանայք առաջարկեալ ճշմարտութեան դէմ կենային եւ յամառէին նէ, յետոյ արժանի կըլլային դատապարտութեան. *վհատ* դատապարտել ըսելը՝ դատաստանաւ պարտաւոր եւ *խաչհնդրի* կացուցանել ըսել է. եւ ոչ թէ ըստ յատուկ կամաց եւ յօժարութեան պարտաւորել գոք ըսել է, ինչպես որ այդ Հռոմէի եպիսկոպոսը ըրաւ:

Ապա թէ այն քահանաները հետեւող հերետիկոսութեան են նէ, պէտք եր իմէջ բերել եւ յայտնել

L'ÉGLISE ARMÉNIENNE.

Lettre intitulée : Vahan Archarouni, par le R. P. Tchamtchian, Mékhitariste de Venise.

(Suite. Voir pages 8, 29, 97.)

Dans la septième partie, il dit : « Qu'étaient ces hérétiques susmentionnés (Arius, Macédonius, Nestorius, Eutychès)? suivirent-ils simplement les hérétiques ou ne furent-ils pas plutôt auteurs d'hérésies? » Par là, il veut faire conclure que si ces sept prêtres étaient chefs de sectes, comme tels ils devaient être condamnés par des conciles. Mais comme ils n'étaient que de simples sectaires d'hérésies, c'est l'évêque Coressi qui les a condamnés. Je lui répondrai : Si ces prêtres n'ont fait que suivre l'hérésie, pourquoi donc les proclamer chefs et guides d'un peuple égaré? Et il ajoute : « Ils trompent le peuple crédule par leurs paroles empoisonnées; et déjà, comme je l'ai su, une partie du peuple est arrivée à une entière dureté de cœur... Foulant aux pieds les saints ordres de Rome qui leur défendent d'avoir aucun rapport avec l'hérétique, de fréquenter ses églises, ils suivent ces prêtres interdit set quittent la sainte Église pour aller dans les églises des Arméniens hérétiques. » Or, d'après les canons ecclésiastiques et les décisions des théologiens contre ceux qui, par le poison de leur hérésie, arrachent le peuple catholique de l'Église, il faut convoquer un concile pour les condamner selon les lois; et c'est le cas pour ces sept prêtres, ainsi que le dit ce propagandiste. Il fallait donc, dans un concile, faire examiner la doctrine pernicieuse qui endurcissait les cœurs des peuples, les faisait communiquer avec les hérétiques et les poussait dans leurs églises. Quand ces sept prêtres s'obstinaient à rejeter la vérité qu'on voulait leur faire admettre, ils méritaient une condamnation. Mais condamner veut dire *déclarer par jugement, reconnaître coupable après examen, et non de son propre chef et par pur caprice*, comme l'a fait cet évêque Coressi.

Si ces sept prêtres appartenaient à une hérésie, il fallait dévoiler la secte erronée qu'ils avaient

զայն մոլար աղանդը՝ որոյ հետեւող եղան եւ դատապարտութեան արժանացան :

Եւ որովհետեւ մոլար աղանդի կամ հերետիկոսութեան նշմարանք կամ *keker* չկայ որ կարենան *պիտան* ընել, ապա յիրաւի գոչեցուց խօսքովը սխալեցաւ Բոռնասի եպիսկոպոսը, որ ընդդիմեկեղեցական կանոնաց զայն բանադրանաց թուղթը հանեց : Գրեալ է յերրորդ կանոնն որ կըսուի Դոնագեմիսդոն. « Մի ոք յեպիսկոպոսաց յառաջ քան զյայտնել պատճառին բանադրեսցի զոք, որպես սրբազան կանոնքն հրամայեն : » Ուրեմն ընդդեմ սրբազան կանոնաց ըլլալուն համար՝ Բոռնասի եպիսկոպոսին հանած այն թուղթը բանադրանք չէ, *պօշ* է. ուր թողունք որ այն թղթին մէջ բանադրանքն ալ *շռութֆի* ընծուած բան մրն է. *չաֆին* ինչ օգուտ. հերետիկոսութիւնը բանադրանքի թուղթ է *տէյի* պէլլեմիլ է ըրեր՝ կըհրատարակէ. ուստի թէ Փեշտիմալճեանը եւ թէ մենք հասարակաց համարումին *կիտրէ* խօսեցանք :

Ցութերորդ մասին կըգրէ այսպես. « Յինչմիաս կըմեկնէ արդեօք Բրիատոսի խօսքը որ խոստացաւ Պետրոսի, երբ որ իշխանութեան բանալին իրեն տուաւ նէ. եւ դրունք դժոխոց զնա մի յաղթահարեսցեն.... թող աղեկ բանայ իր հոգւոյ աչքը, եւ անկէց եաեւ աղեկ միտ դնէ աւետարանական խօսքերուն, որոնց վրայ կախուեր է մեր բոլոր հաւատոյ ուղղութիւնները : » Այդ մարդը կամ աւետարան *հիչ* չէ կարդացեր եւ չի գիտեր, կամ գուրիշները իրեն պէս յիմար կըկարծէ : Իր խարդախութիւնը չեն հասկընար *տէյի*՝ սուրբ աւետարանին մէջը ուղիղ գրածին պէս չի գրեր, այլ խառնի խուռն կըգրէ որ իր *մէռամը* յառաջ տանի, եւ ռամիկները խաբէ : Յայտնի է սուրբ աւետարանին, որ Բրիատոս Տէրը իր չարչարանքէն եւ մահուանէն յառաջ երբ հարցուց առաքելոցն՝ թէ դուք ինչ *տէյի* գիտէք գիս, եւ Պետրոս առաքեալը ամենուն բերանովը *ճեվապ* տուաւ, թէ « Դու ես Բրիատոսն որդի Աստուծոյ. » այն ժամանակը ըսաւ Բրիատոս. « Դու ես վէմ, եւ ի վերայ այդր վիմի շինեցից զեկեղեցի իմ, եւ դրունք դժոխոց մի յաղթահարեսցեն զնա (այսինքն զեկեղեցին) : » Եւ ապա խոստացաւ *ինչ* ըրաւ՝ ի դէմս Պետրոսի ամենայն առաքելոց տալ զբանալին արքայութեան, որ է իշխանութիւնն կապելոյ եւ արձակելոյ, ինչպես Մատթեոս աւետարանիչը կըգրէ. եւ ինչպես յառաջ խոստացեր էր նէ՝ տուաւ զայն ամենայն առաքելոց յետ յարութեան իւրոյ փչելովն. ինչպես Յովհաննես աւետարանիչը կըգրէ embrassée, se rendant par là passibles de condamnation.

Mais on ne peut trouver dans leur doctrine aucune preuve d'affiliation à une secte, aucune marque d'hérésie ; l'évêque Coressi s'est donc trompé, d'après les rapports des propagandistes, en lançant contre ces prêtres, au mépris des canons ecclésiastiques, sa lettre d'excommunication. On trouve dans le troisième canon, qui a pour titre : *Donagémiston* : « Aucun évêque, avant qu'une cause ait été examinée, ne peut excommunier qui que ce soit ; ainsi l'ordonnent les saints canons. » Donc, cette lettre de l'évêque Coressi, contraire aux saints canons, ne saurait être valable. D'ailleurs, dans cette lettre, l'excommunication n'est pas formulée d'une manière précise ; considérant la lettre qui constate l'hérésie comme une lettre d'excommunication, il la publie telle, et Pechdimaldjian et moi nous en avons parlé d'après le sens qu'y attache le public.

Dans la huitième partie il écrit : « Quel sens donne-t-il à la parole du Christ, qui a promis à Pierre de lui donner les clefs du paradis et d'empêcher les portes de l'enfer de prévaloir contre lui?... Qu'il ouvre bien les yeux de son âme et qu'il médite bien les paroles évangéliques desquelles dépendent toutes nos croyances. » Ou cet homme n'a point lu l'Évangile et il ne le connaît pas, ou il croit les autres aussi insensés que lui. Dans la pensée qu'on ne s'apercevra pas de sa ruse, il ne cite pas les propres termes du saint Évangile ; il écrit à tort et à travers pour atteindre son but et tromper le vulgaire. Il est certain, d'après le saint Évangile, que Jésus-Christ, avant sa passion et sa mort, ayant demandé à ses apôtres : « Et vous, qui dites-vous que je suis ? » Pierre lui répondit au nom de tous : « Vous êtes le Christ, le Fils de Dieu. » Et Jésus lui dit : « Vous êtes Pierre, et sur cette pierre je bâtirai mon église et les portes de l'enfer ne prévaudront point contre *elle* (c'est-à-dire contre l'Église). » Puis, dans la personne de Pierre, il promit à tous de leur donner les clefs du paradis, ou autrement : le pouvoir de lier et de délier, ainsi que l'explique l'évangéliste Matthieu. Ensuite, comme il l'avait promis, après sa résurrection, il a donné à tous ses apôtres le Saint-Esprit en soufflant sur eux, comme l'écrit saint Jean l'évangéliste : Jésus a soufflé sur ses apôtres en leur disant : « Recevez le Saint-Esprit ;

թէ « Փչեաց Յիսուս յառաքեալսն եւ ասէ. Առէք հոգի սուրբ. եթէ ումեք թողուցուք զմեղս, թողեալ լիցի. եւ եթէ զուրուք ունիցիք, կալեալ լիցի : » Իսկ այս գոլեճին կըսէ թէ երբ իշխանութեան բանալին տուաւ նէ, ըսաւ անոր. « Դրունք դժոխոց զնա մի յաղթահարեսցեն. » որ ասանկ չէ. այլ յառաջ ըսաւ. « Դրունք դժոխոց զնա (այսինքն զեկեղեցի իմ) մի յաղթահարեսցեն. » եւ յետոյ խոստացաւ տալ զբանալին արքայութեան: Նաեւ *հիւպէֆիատութեամբ* կըփոխէ Քրիստոսի խօսքը. զերէ Քրիստոս « Տաց քեզ զբանալին արքայութեան » ըսաւ. այսինքն պիտի տամ. *վերեւկիւմ*. գոլեճին կըսէ թէ տուաւ, եւ ըսաւ, Դրունք դժոխոց զնա մի յաղթահարեսցեն : Եւ ահա յայտնի *հշխատ* սուրբ աւետարանին մէջը *հիւպէ* կըբառնեցընէ, եւ խղճմտանք չըներ :

Իսկ թէ այս խոստացեալ փականքը արքայութեան է իշխանութիւն կապելոյ եւ արձակելոյ, յայտնի է բանիցն Քրիստոսի որ ասէ. « Եւ տաց քեզ զփականս արքայութեան երկնից. եւ զոր միանգամ կապեսցես յերկրի՝ եղիցի կապեալ յերկինս, եւ զոր արձակեսցես յերկրի՝ եղիցի արձակեալ յերկինս : » Իսկ թէ զայս փականքն Քրիստոս Տէրն մեր ի դէմս Պետրոսի ամենայն առաքելոց խոստացաւ տալ, յայտնի կըվկայէ սուրբ Յովհաննէս աւետարանիչն թէ յետ յարութեանն « Փչեաց Յիսուս յառաքեալսն եւ ասէ. Առէք հոգի սուրբ. եթէ ումեք թողուցուք, թողեալ լիցի, » եւ այլն :

Եւ յիրաւի, յառաքելոց անտի մինչեւ ցօրս այս, ընդհանրական սուրբ եկեղեցին զայդ փականքն ունի, եւ ի գործ կըդնէ : Անզեղջ եւ յամառ մեղաւորին եւ հերետիկոսին դէմ երկնից դուռը կըզոցէ, կապանք դնելով եւ բանադրելով. եւ զղջացեալ մեղաւորին եւ ուղղափառութիւն ընդունողին կըբանայ, արձակում եւ թողութիւն տալով : Ապա ոչ թէ գոլեճոց ըսածին պէս՝ միայն Պետրոսի եւ յաջորդաց նորա Հռոմայոց քահանայապետաց տուաւ Քրիստոս այդ փականքը, այլ ամենայն առաքելոց եւ յաջորդաց նոցա, եւ այսպէս ընդհանրական եկեղեցւոյն Քրիստոսի : Ուստի կըսէ սուրբն Կիպրիանոս. « Փականքն ոչ տուան միոյն միայնակ (այսինքն Պետրոսի), այլ միութեան եկեղեցւոյ : » Թող հիմա ինքը եւ իր պէս մարդիկը բանան իրենց հոգւոյ աչքերին, որ բանձր տգիտութեամբ կուրացեր են, եւ ոչ թէ մեք՝ որ լուսով ճշմարտութեան լուսաւորեալ եմք. « Եւ անկեց եռեւ աղեկ « ceux à qui vous remettrez les péchés, ils leur seront « remis, et ceux à qui vous les retiendrez, ils leur « seront retenus. » Mais ce propagandiste prétend qu'en lui remettant les clefs du pouvoir, Jésus a dit à Pierre : « Les portes de l'enfer ne prévaudront point contre *lui*, » ce qui n'est pas : car il a dit d'abord : « et les portes de l'enfer ne prévaudront pas contre *elle* (c'est-à-dire l'Eglise),» et ce n'est qu'ensuite qu'il a promis de donner les clefs du paradis. Il altère aussi les paroles de Jésus-Christ qui a dit : « Je vous donnerai les clefs du paradis, » tandis qu'il écrit, lui, le propagandiste, qu'il les lui a données en disant : « Les portes de l'enfer ne prévaudront point contre toi. » Il introduit donc à plaisir des faussetés dans le saint Evangile, et cela sans le moindre remords!

Or, s'il est vrai que ces clefs promises du paradis ne sont autre chose que le pouvoir de lier et de délier, ainsi que le prouve la parole de Jésus-Christ : « Je vous donnerai les clefs du royaume des cieux, et ce que vous lierez sur la terre sera lié dans le ciel, et ce que vous délierez sur la terre sera délié dans le ciel ; » si en outre, en la personne de Pierre, Jésus-Christ a promis de les donner à tous les apôtres, d'après le témoignage évident de saint Jean l'évangéliste : « Après sa résurrection, « Jésus souffla sur ses apôtres et dit : « Recevez le Saint-Esprit ; ceux à qui vous remettrez les péchés, ils leur seront remis, » etc. ?

Il est certain dès lors que depuis les apôtres jusqu'à nos jours, l'Eglise universelle possède cette clef et s'en sert. Elle ferme la porte des cieux au *pécheur impénitent, et à l'hérétique obstiné*, liant l'un et excommuniant l'autre, tandis qu'elle l'ouvre par l'absolution au pécheur pénitent et à quiconque embrasse le catholicisme. Il n'est donc pas vrai de soutenir avec ce propagandiste que Jésus-Christ a donné ces clefs seulement à Pierre et à ses successeurs les pontifes de Rome, car, en même temps, il les a données à tous les apôtres et à leurs successeurs, par suite à son Église universelle. C'est ainsi que saint Cyprien dit : « Ces clefs n'ont pas été données à un seul (c'est-à-dire à Pierre), mais à l'union de l'Église. » C'est donc à lui maintenant, et à tous ceux qui lui ressemblent, d'ouvrir les yeux de leur âme aveuglés par une épaisse ignorance, et non pas à nous, éclairés par la lumière de la vérité ; « et après cela

միաք դնեն աւետարանական խօսքերուն, որոնց վերայ կախուած է մեր բոլոր հաւատոյ ուղղութիւնները : »

Յիներորդ մասին կըզրէ այսպես, թէ Փէշտիմալճեանը « Գոցել կուզէ իր անտանելի հերետիկոսութիւնը՝ այլիմն ծուռ դատողութեամբ ասանկ ըսելով. եւ *յիմիի* Հռոմայու փափին վճիռը այնչափ ընդունելի չէ, մինչեւ որ ընդհանրական եկեղեցին անոր չհաւնի : » Որովհետեւ այդ գոհճին Փէշտիմալճեանին ըսած անտանելի ճշմարտութիւնը ծուռ դատողութիւն կանուանէ, հարկ եղեւ մեզի բաներին ճշմարտութիւնը հաստատուն վկայութեամբ *պիյան* ընել : Պետք է գիտնալ որ ընդհանրական եկեղեցին Քրիստոսի, կամ ընդհանուր ժողովն որ գնոյն եկեղեցին յանդիման կըկացուցանէ, վերագոյն է քան զպապն Հռոմայու. ուստի եւ յաւուրն վճիռք ինքեան փափին չունին այնքան զօրութիւն՝ ինչպես ունին սահմանք սուրբ եկեղեցւոյ. քանզի եւ պապքն Հռոմայու կըպարտաւորին հնազանդիլ սահմանադրութեանց ընդհանուր ժողովոց. ուստի եթէ ընդհանուր եկեղեցին հաւանի նէ, փափին վճիռը ընդունելի կըլլայ ամենեցուն եթէ չի հաւանի նէ, անընդունելի կըլլայ :

Կեղեստիանոս Ա. պապը ի Ե դարուն առ եպիսկոպոսունս Լիւրիկեցւոց կըզրէ այսպես. « Մեք ամենեքեան պարտաւոր եմք պահել հանդերձ ամենայն զգուշութեամբ զկանոնս, եւ ոչ իշխել ի վերայ նոյն կանոնաց. որովհետեւ պարտական եմք անխախտ պահել զիրամանս այնոցիկ ժողովոց : »

Գելասիոս Ա. պապ ի Ե դարուն յԱԹ թուղթն առ եպիսկոպոսունս Դարդանիոյ գրէ այսպես. « Առաջին աթոռն (այսինքն Հռոմայ աթոռն) ոչ պակաս քան զայլսն պարտաւորի առնել որ ինչ սահմանեցաւ ի ժողովոց, եւ յընդհանուր եկեղեցւոյ հաստատեցաւ : »

Անաստասիոս պապ ի Զ դարուն առ Կեսարիոս եպիսկոպոս Արեռոսի գրէ այսպես. « Հարկ է մեզ պահպանել անփոփոխ զայն ամենայն որ ինչ յիշխանութենէ ժողովոցն սահմանեցան : »

Մարտինոս պապ յէ դարուն գրէ այսպես. « Մեք եմք ճշմարիտ վերակացուք եւ ստոյգ պահապանք սրբազան կանոնացն, եւ ոչ բիւրութեամբ եւ չարաչար կերպիւ արհամարհողք եւ առ ոտն հարկանողք այնոցիկ կանոնաց. վասն զի գիտեմք թէ որք զայսպիսիսն առնեն՝ ընդունելոց են զպատիժ ըստ արժանեաց իւրեանց : »

qu'ils méditent bien les paroles évangéliques desquelles dépendent toutes nos croyances. »

Dans la neuvième partie il dit, au sujet de Pechdimaldjian : « Il veut masquer son absurde hérésie par un autre jugement erroné en disant : « *On n'est pas à ce point obligé d'admettre la sentence du pape de Rome, tant que l'Église ne l'a pas admise.* » Ce propagandiste appelant jugement erroné une vérité irréfutable, nous nous voyons forcés de la démontrer *telle* par des preuves incontestables. On ne peut douter que l'Église universelle du Christ ou les conciles œcuméniques qui la représentent ne soient au-dessus du pape de Rome ; par conséquent, les sentences personnelles du pape n'ont pas autant de force que les institutions de la sainte Eglise, car les évêques mêmes de Rome sont obligés d'obéir aux décrets des conciles œcuméniques ; si leurs sentences sont approuvées par l'Église universelle, on les admet : sinon, on les rejette.

Le pape Célestin Ier, au Ve siècle, écrit aux évêques d'Illyrie : « Nous sommes obligés d'observer avec soin les canons au lieu de chercher à les dominer, car nous sommes tenus de conserver religieusement les ordres des conciles. »

Le pape Gélase Ier, au Ve siècle, dans sa treizième lettre aux évêques de Dardanie, disait : « Le premier siége (c'est-à-dire celui de Rome) est obligé comme les autres de faire ce qui est ordonné dans les conciles et établi par l'Église universelle, »

Le pape Agapet, au VIe siècle, écrit à César, évêque d'Alet : « Nous devons conserver inaltérable tout ce que, en raison de leur pouvoir, les conciles ont ordonné. »

Le pape Martin, au VIIe siècle : « Notre mission est de veiller avec soin à la conservation des saints canons, et non de les fouler aux pieds avec perversité pour en abuser. Car nous savons que se rendre coupable d'une telle action, c'est encourir un châtiment proportionné à l'énormité de la faute. »

Ինովկենտիոս Գ ի վաղճան ԺԲ դարուն առ Փիլիպպոս Օգոստոս թագաւորն Գաղղիացի գրէ այսպէս. « Ոչ երբէք կարեմ համարձակել յատուկ իշխանութեամբ իմով՝ առանց կամաց եւ վճռոյ սիեզերական ժողովոյ փոխել զկանոնսն որք յառաջագոյն սահմանեցան : »

Այս ամենայն վկայութեամբք քահանայապետին Հռոմայ յայտնի երեւի. թէ նոքին իսկ պապքն չունին իշխանութիւն ըստ հաճոյից կամաց իւրեանց վճիռ հաստատել վասն որ եւ իցէ խնդրոյ, եւ պարտաւորել զամենեսին ընդ պատժով հերետիկոսութեան առ ի ընդունել. այլ ինքեանք պարտին հնազանդիլ կանոնաց ընդհանուր ժողովոց սիեզերական եկեղեցւոյ : Զի թէ պապն արտաքոյ կանոնական սահմանաց սիեզերական ժողովոց՝ իւրեանց յատուկ կամեցողութեամբ, ինչ խնդիր ըլլայ նէ դող ըլլայ, հանդերձ կարծիքն վճիռ կարեն նէ, կրնան *հաղորդիլ* ըլլալ, եւ այնպէս ընդհանուր ժողովոց դատաստանին տակը կիյնան :

Այս մեր ըսածները ճշմարիտ եւ ստոյգ ըլլալն կրնաս հասկընալ նաեւ ի սահմանադրութենէն սիեզերական ժողովոյն Կոստանդեայ, որ եղեւ ի թուին Քրիստոսի 1415 ընդդէմ Վիկլեֆոսի եւ Ցովհաննու Հուս կոչեցելոյ : Ահա յերրորդ գումարմանն սահմանեցաւ այսպէս. « Այս սուրբ ժողովս Կոստանդեայ Հոգւով սրբով օրինօք գումարեալ.... կարգէ, տնօրինէ, սահմանէ, վճռէ, եւ հրատարակէ զայսոսիկ. նախ թէ նա ինքն ժողովն Հոգւով սրբով գումարեալ օրինապէս, արարեալ ժողով ընդհանուր եւ յանդիման առնելով զկաթողիկէ եկեղեցին զինուորեալ, ամմիջապէս ի Քրիստոսէ ունի իշխանութիւն, որում իւրաքանչիւր ոք յինչ եւ իցէ աստիճանի եւ արժանապատուութեան, եւս եւ որ ի պապականն իցէ, պարտաւորի հնազանդիլ յայնս որք վերաբերին առ հաւատս : » Եւ ի հինգերորդ գումարման ասէ. « Իւրաքանչիւր ոք յինչ եւ իցէ վիճակի եւ արժանապատուութեան, եւս եւ պապականի իցէ հասեալ, որ հրամանաց, կացուցմանց կամ կարգաւորմանց, կամպատուիրանաց այսր սուրբ ժողովոյ, եւ ո եւ իցէ այլ ընդհանուր ժողովոյ օրինօք գումարելոյ, ի վերայ այնոցիկ որք յառաջ ասացան, կամ վերաբերելոց առ նոսա, ի վերայ այնոցիկ զորս արարեալ իցէ, կամ զորս ունի առնել, յամառութեամբ արհամարհեացէ հնազանդիլ, երէ ոչ զգաստացի՝ ներքոյ անկցի ըստ արժանեաց ապաշխարութեան, եւ ըստ պատշաճի պատուհասեացի որ սահմանեալ է յօրինաց : »

Innocent III, à la fin du XIIe siècle, écrit de même à Philippe-Auguste, roi de France : « Je ne saurais jamais, de ma propre autorité, sans le consentement et la volonté du concile œcuménique, toucher en rien aux canons établis avant moi. »

Tous ces témoignages font voir clairement que bien loin de pouvoir rendre des sentences, n'importe sur quel sujet, suivant leur bon caprice, et contraindre tout le monde à les accepter sous peine d'hérésie, les papes eux-mêmes sont obligés de se conformer aux canons des conciles œcuméniques de l'Église universelle. Car si, en dehors des institutions canonicales des conciles œcuméniques, les papes, de leur propre autorité et de concert avec les cardinaux, prennent des décisions sur un sujet quelconque, ils peuvent se tromper et tombent ainsi sous le coup des jugements des conciles œcuméniques.

La vérité et la certitude de ce que nous disons ressortent d'une manière évidente de la constitution même du concile œcuménique de Constance, réuni l'an 1415 contre Wiclef et Jean Huss. Voici ce qui a été décidé dans la troisième séance : « Ce saint concile de Constance, réuni par le Saint-Esprit, après toutes les formalités voulues, établit, dispose, constitue, décide et proclame ceci, à savoir : « D'abord, ce même saint concile réuni par le Saint-Esprit et légalement convoqué en assemblée universelle et représentant l'Église catholique militante, tient ses pouvoirs directement du Christ, et chacun, quel que soit son état, quelque haute position qu'il occupe, *fût il revêtu de la dignité papale*, est tenu de lui obéir dans les choses relatives à la foi.» Dans la cinquième séance : « Quiconque, dans quelque position qu'il se trouve, à quelque dignité qu'il soit parvenu, *fût-ce même la dignité papale*, refuse obstinément d'obéir aux institutions, dispositions et commandements de ce saint concile ou de tout autre concile œcuménique réuni d'après les règlements de l'Église, en ce qui concerne ou ce qu'ils ont dit ou ce qui a rapport à leurs décisions, ce qu'ils ont fait ou peuvent faire, et persiste opiniâtrément dans son refus, mérite de tomber, d'être soumis à une pénitence proportionnée à la gravité de sa faute et puni suivant les lois établies. »

ի վերայ այսր սահմանադրութեան ժողովոյն Կոստանդեայ Յուլիոս Բ փափ խօսի այսպես. « Արդ այս ճշմարտութիւնս է աներկբայ, եւ ամենայն ուղղափառք պարտաւորին խոստովանիլ զսա. եւ ով որ համարձակի ուրանալ զսա, վաղվաղակիրուակից լինի հերետիկոսաց եւ չէ պարտ զարմանալ. զի նա ասի հերետիկոս՝ որ յանդգնի ներհակիլ իշխանութեան եւ զօրութեան միոյ տիեզերական ժողովոյ : »

Voici ce que dit le pape Jules II de cette constitution du concile de Constance : « Or, cette vérité est incontestable et tous les catholiques sont tenus de la confesser, et celui qui osera la nier, sera aussitôt compté parmi les hérétiques, ce dont il ne faut pas s'étonner, car on appelle hérétique celui qui a l'audace de résister à l'autorité et à la puissance d'un concile œcuménique. »

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ.

ՎԱՍՄԱՓԱՅԻ ԽԱԶԱՏՈՒԻ ԿՈՄՍ ԼԱԶԱՐԵԱՆՑ.

Տարակոյս չունիմք որ մեր ընթերցողները մեծ ուրախութեամբ պիտի լսեն որ Ռուսաց վեհափառ Կայսրը Լազարեան վսեմափայլ եւ ազգասէր Խաչատուր Կոմսին, — որ արդէն կայսերական Սենեկապետ եւ Տերութեան արդիւնական Խորհրդական էր, — մօտերս նոր նշան մը ընծայեր է իւր վրան ունեցած վստահութեանն ու բարձր համարմանը, զինքը Հոգաբարձու անուանելով Լազարեան արեւելեան ճեմարանին, եւ եկեղեցեացն Հայոց որ ի Փեթրպուրկ եւ ի Մոսքուա. միանգամայն եւ բարձրացուցանելով զնա ի պատիւ Առանձին խորհրդականի : Այս առաջին նուազ է որ կայսերութեան Հայկազունքը այսպիսի բարձր պաշտամամբ մը կպատուին : Այս ընտրութիւնս շատ իսկ կցուցընէ թէ վսեմ. Կոմսը որչափ շնորհս գտեալ իցէ յաչս Ինքնակալին :

Այս օրերս բախտ ունեցանք մեր վսեմափայլ Կոմսը Փարիզ տեսնելու, այս նոր պատիւները՝ ինքն նոր միջոցներ կհամարի աւելի մեծ ծառայութիւններ ընելու իւր Հայկազն եղբարցը : Բարեհաճեցաւ նաեւ Հայկազեան Վարժարանս երկար այցելութիւն մը ընել, յորում իր ազգասիրական մեծ եռանդեանը հատատիքները տեսանք: Լաւ համոզուած ըլլալով՝ թէ ազգի մը երջանկութեանը ապահովագոյն երաշխաւոր է դաստիարակութիւն, գովեց խրախուսեց զմեզ որ ժուժկալեմք արիաբար մեր այս ձեռնարկութեանը, որում եւ խոստացաւ ինքն եւս ձեռնտու լինել բարեսէր յօժարութեամբ :

Նաեւ մեր գրաւորական երկասիրութեանցն

SON EXCELLENCE M. LE COMTE CHRISTOPHE DE LAZAREFF.

Nous sommes persuadés que nos lecteurs seront heureux d'apprendre la nouvelle marque de confiance et de haute estime dont S. M. l'Empereur de Russie vient d'honorer un de nos plus illustres compatriotes. Depuis longtemps déjà Chambellan de S. M. et Conseiller d'État actuel, S. E. M. le comte Christophe de Lazareff vient d'être nommé Curateur des églises arméniennes des deux capitales et de l'Institut Lazareff des langues orientales, et élevé en même temps à la dignité de Conseiller privé. C'est la première fois que les Arméniens de l'empire se voient honorés de cette éminente distinction. Ce choix, en la personne de S. E. M. le comte de Lazareff, indique assez de quelle faveur il doit jouir auprès de S. M. l'Empereur Alexandre.

Nous avons eu le bonheur de voir M. le comte à Paris ces jours derniers ; il se félicite de cet honneur comme d'un moyen de rendre de plus grands services à ses frères. Dans un long entretien qu'il a daigné nous accorder en venant visiter notre Collége, toute la grandeur de son patriotisme nous a été révélée. Persuadé que l'instruction est le plus sûr garant de la prospérité d'un peuple, il nous a surtout encouragés à poursuivre avec persévérance la tâche que nous nous sommes imposée et a bien voulu nous assurer son bienveillant concours pour nous aider à la mener à bonne fin.

Nos travaux littéraires nous ont valu aussi ses

եւս վսեմափայլ Կոմսը յարգամեծար սիրով ակնարկելով՝ հաճեցաւ մեր ՀԱՅ-ԳԱԼԼԻԱԿԱՆ ԲԱՌԱԳՐՈՑ Բաժանորդութեան *երկու հարիւր օրինակի* գրուիլ. ինչպես նաեւ *տասը օրինակ* ալ ԼԱՄԱՐԹԻՆԻ ԴԱՇՆԱԿՈՒԹԻՒՆ: Այս առատաձեռնութեանս վրայ այնչափ աւելի երախտապարտ եմք վսեմափայլ Կոմսին, որչափ որ ասիկա յորդոր մը յուսամք պիտի ըլլայ եւ այլոց հայրենասիրաց՝ որ ազգիս յառաջադիմութեանը ոչ ինչ ընդհատ են նախանձաւորք՝ մեզի դիւրացընելու՝ որ մեր այս երկար տքնութեանց ու աշխատութեանց պտուղը կարենանք ընծայել իւ վայելս ազգիս:

flatteuses félicitations, et il s'est inscrit gracieusement pour *deux cents exemplaires* du DICTIONNAIRE FRANÇAIS-ARMÉNIEN et *dix exemplaires* des HARMONIES DE LAMARTINE. Nous ne saurions trop le remercier de cette générosité, car elle aura certainement pour effet d'attirer sur ces œuvres de nature différente, il est vrai, mais inspirées par la même pensée, les regards de tant d'Arméniens jaloux comme S. E. de la prospérité de notre nation, et nous mettra à même de nous rendre utiles, en livrant au public le fruit de nos longues veilles.

Պ. ՊԵՐԺԷ.

Հրատարակելով յամս 1855 եւ 1856 զյօդուած Տ. Տիւլորեայ որ մակագրուած է *Հայկազունի ինքնատաւանիտրդ դարուս*, առիթ ունեցեր եիմք նոյն յօդուածին ռուս թարգմանութեան մեկ քանի սխալմունքն ուղղելու՝ որ հրատարակուած էր ի Տիֆլիս յանուն ՏՏ. Վերտերեվսքի եւ Ս.. Պերժէ: Արդարութիւնը կտիպէ զմեզ ըսելու թէ *Կովկաս* օրագրոյն 1856 մայիսի 20ին թիւն որ ձեռքերնիս անցաւ՝ տեսանք թէ մեր շտկած սխալները Վերտերեվսքի եւ Նակուռնի Տեարց կվերաբերին, որ Տ. Տիւլորիեին երկասիրութեան ռուս թարգմանիչներն են, եւ ոչ ամենեւին Տ. Պերժէին, որ հեղինակ է միայն Պարսկաստանի Հայկազանց վրայի օգտաւետ յաւելուածոյն, որ նոյնյօդուածին հետ հրատարակուած է:

M. BERGE.

En publiant, dans le courant des années 1855 et 1856, l'article de M. Dulaurier intitulé : *La Société arménienne au XIXe siècle* nous avons eu l'occasion de relever quelques erreurs dans la traduction russe de cet article, qui a paru à Tiflis, sous les noms de MM. Verderefsky et A. Bergé. La justice nous oblige de dire qu'après avoir vu le numéro du journal *le Caucase* du 20 mai 1856, nous avons pu nous assurer que les fautes que nous avons signalées appartiennent en propre à MM. Verderefsky et Nagourny, traducteurs russes du travail de M. Dulaurier, et nullement à M. Bergé, auteur seulement de l'intéressant appendice sur les Arméniens de Perse, qui a été joint à cet article.

ԲԵՀՐՈՒՏԵԱՆՑ ԲԱՐՍԵՂ ՀԱՅԿԱԶՆ ՁՕՐԱՊԵՏԸ: — Յառաջ սրտի լսեցինք Թիֆլիզոյ մեր արգոյ բդրակցին՝ Բեհրուտեանց Կնեազ Բարսեղ Հայկազն երեւելի իշխանին ազգից մահը, մարտի 10 ին: Այս կորստեան ազդեցութիւնը իրաւամբ խոր եղեր է, բոլոր քաղաքը սուգ բռներ է, եւ շուկաները զոցուեր են: Նոյն ամսուն 16ին ալ յուղարկաւորութեան հանդէսը կատարուեր է. Կովկասեան գառատաց փոխարքային Պարիսախնեքի իշխանը բոլոր քաղաքական եւ զինուորական պաշտօնեիքը եւ բազմազունդ զօրօք ներկայ է եղեր այս տխուր հանդիսին: Հանգուցեալին մարմինը բաղուեր է Խոճի վանաց եկեղեցւոյն մէջ, ուր Բեհրուտեան տոհմին առատաձեռնութեամբը շինուած է: — Այս մեծանուն զօրավարին՝ որ Կովկասեան գառատաց քաղաքական կառավարիչն եւս էր, յուսամք որ ուրիշ անգամ աւելի ընդարձակ կենսագրութիւնը տամք:

Տ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՆԿՐԵԱՆ: — Մեծապատիւ Թնկրեան Տ.. Յովհաննես, որ Ցուսաց փաշային սեղանաւորն է եւ իրեն հետ մեկտեղ տերութեան գործոց համար Փարիզ եկաւ, կայսերական շնորհիւ երրորդ կարգի Մեճիտիէ պատուանշանն ընդունեցաւ:

ՄԻՍՍԻՐԵԱՆ Տ. ՅԱԿՈԲՃԱՆ Պօլսոյ երեւելի սեղանաւորը, մայիսի 16ին առ Աստուած փոխեցաւ ի հասակի 75 ամաց: Ջերմեռանդ, բարեպաշտ, ողորմած եւ ուսումնասէր ըլլալով, եկեղեցեաց, վանօրէից, դպրատանց, աղքատաց եւ կարօտելոց ողորմութիւն չէր խնայեր: Այս քրիստոնեական եւ ազգասիրական առաքինութեանց յիշատակը իր վախճանին ետեւ ալ յառնէժացընելու ազնիւ դիտաւորութեամբ բարեսէր հանգուցեալը 300,000 դուռուշի չափ ստակ ըողոց կատարեր ազգային հիւանդանոցին եւ դպրատանց: — Իրեն ժառանգ եւ յաջորդ կրողոս զմեծապատիւ Տ. Աւետիս Միսաքեան, որ իր ազնիւ բնաւորութեամբը ու եռանդուն եւ առատաձեռն ազգասիրութեամբը յարգոյ ու սիրելի եղած է ամենուն եւ ապրծանք Միսաքեանց քաջատոհմիկ գերդաստանին: (ՄԱՍԻՍ)

ԿԱՐՍՊԵՏ ԷՖԷՆԴԻ ՄԿՐԵԱՆ Պանչհճիկի (Նիկոմիդիոյ վիճակին մէջ) բարեհամբաւ իշխանապետը մայիսու ամսուն 12ին վախճաներ է ի հասակի 63 ամաց: Այս կորուստը մեծ ցաւ է պատճառեր ի Պանչհճիկ եւ ի բոլոր վիճակին, հանգուցեալին ջերմեռանդ հոգեսիրութեանն ու ազգասիրութեան համար՝ որով կաշխատեր հանապազ ի պայծառութիւն եկեղեցւոյ եւ վարժարանաց: (ՄԱՍԻՍ)

ԽԱԶՈՑՆԱՆ ՄԱՀՏԵՍԻ ԹՈՐՈՍ Սեօղեզի (Նիկոմիդիոյ վիճակին մէջ) իշխանապետան վախճաներ է բարի համբաւով, եկեղեցւոյ ու զպրատանց պայծառութեանը եւ իր հայրենակցացը անդորրութեան ու երջանկութեան համար ըրած ազգասիրական բարերարութիւններովը նշանաւոր եղած ըլլալով : (ՄԱՍԻՍ)

ՏԻՐԻՆՏԻ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԵՐ : — Սերաստիոյ սահմանակից Տիրինտ քաղքին մէջ եօթը պատուաւոր անձինք ազգասիրական ոգւով միաբանած դրամագլուխ մըն են կազմեր՝ որուն տարեկան եկամուտը իրենց հաստատած զպրոցին համար պիտի մատակարարեն, ինչպես Սերաստիոյ քաղաքին Պօղոսեանց Մանուկ յարգի վարժապետը Մասիս լրագրին կգրէ :

ԱՏԱՆՁՈՒՐԻ ՀԱՅԿԱԶՈՒՆԵՐ : — Ատարագարի քնակիչներեն քանի մը ուսումնասէր անձինք իրենց քաղաքակցացը մէջ ընթերցասիրութեան գերազանց օգուտները տարածելու զովելի նպատակաւ Ընթերցասիրաց ընկերութիւն մը կազմեր, եւ Նիկոմիդիոյ եւ Պաղչեճիկի Թանգարաններուն նման ընթերցասիրաց Թանգարան մը հաստատեր են :

— Այս զովելի ձեռնարկութեան սկզբունքը՝ Նիկոմիդիոյ յուսաւորեալ երիտասարդներեն ծագեցաւ, որոց ընտիր նպատակին յարեցան եւ այլ զանազանկից Հայկազունք : Ցոյս ունինք այս կողմի Հայկազանց վրայ մանրամասն տեղեկութիւն տալ ընթերցողաց :

ԱՆԶՈՒԿԻ ՀԱՅՐԵՆԱՅՑ.

Հետագայ նամակները մեր ճշմարտասէր ու ազնիւ բարեկամն Տ. Յովհաննէս Թիւլսիւգեանը կգրէ մեզի :

Թեպետ եւ գրադրամներս խիստ շատ ալ են նէ՝ երեկ իրիկուն գեղը գտնուելուս գիշերուան զով ժամանակը պատեհին վրայ տուող պատուհանի մը առջեւ կեցած ցանկալի Հայրենեացս մտացած ժամանակս սիրուս եկաւ եւ ներկայ երեք նամակները գրելով սակաւ ինչ մխիթարուեցայ. ոն որքան քաղցր է Հայրենիքը եւ անոր ծառայելին աւելի նուիրական միանգամայն նախանձելի պատուաւորութիւն ու բնական զգացմունք կայ արդեօք : Ո՛րքան իրաւունք ունի Աբժանապատիւ Խորէն վարդապետը իր ճարտարաճիւս բանաստեղծութեանց մէջ միշտ Հայաստանը, « մարդկութեան որորանը » երգելու հրաւիրել իր սրտաշարժ եւ նիրագքանչ Մուսայն : Ո՛րքան ազգասէրներուս աչքերեն արտասուաց հեղեղներ բաւիլ տուին արդեօք. մանաւանդ ապրիլի թուոյն մէջ հրատարակուած *Անմոռիկ Հայրենեաց* վերնագրով երգը եւ երաժշտութիւնը՝ որն որ հոս շատ մը զգայնացուց նամակրութիւներ արթնցուց մեր սիրելի ազգին համար . քանի՛ քանի սրտի մէջ ընդուշ եւ ձաթաթ մատուցներու, հրեշտակայինն ձայներու երգել եւ չլսել տալով դաշնակի վրայ նոյն գմայլելի բանաստեղծութիւնը ի հիացումն ունկնդրաց : Կեցցես ուրեմն ու անձկալիդ իմ բանաձիւս ի պարծանս ազգին :

Ինչպես կրնայ Ազգը Ձեզ նման բազմաշխատ անձանց եւ Ձեր քաջ կառավարութեանը տակ եղող զպրոցին օգնութեան չհասնիլ ....

Յուսալով որ սոյն նամակացս գոնէ համառօտ բովանդակութիւնը կրաբեռնաձիք տեղի տալ ձեր ընտիր Հանդեսին օգտաւետ էջերուն մէջ ,

Մնամ

Միշտ անձնանուէր բարեկամ Ձեր

Յ. ԹԻԻՅՍԻՒԶԵԱՆ

Փարիզ 1858 յունիս 24.

ԵՐԳԵՀՈՆ-ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ.

Արժանապատիւ Խմբագիր եւ հոգեկից Բարեկամ,

Սիրուն եւ ազգօգուտ Աղաւնոյդ մայիս թուոյն մէջ Տէր Գալուստ Կոստանդեանը մեծ իրաւամբ կատաջարկէ որ հայոյն եկեղեցիներուս մէջ երգեհոնը գործածուի, փոխանակ ծնծղայի, փոխանակ այն *տիմ բանկու* սովորութեանը : Բայց երգեհոն կայ երգեհոն ալ կայ. ուստի կխոստամբ ծանուցանել որ *Երգեհոն-ազեքսանդր* ըսուածները ամենեն կատարելագործեալներն են որով անոնց գործածութիւնը կիսատանձ ազգայնոց : Եւ որպես զի ծանր ծախուց տակ չիյնան մեր աղքատիկ եկեղեցիները՝ պատրաստ եմք մեր այժմեան վիճակաւ եւ Փարիզու տանը միջնորդութեամբը նոյն երգեհոնները աժան գնով առնել տալ, առանց յանձնարարական վարձու եւ մի միայն Ազգիս ծառայելու եւ այս պատուական սովորութեան մեր եկեղեցեաց մէջ շուտով տարածուելուն փափաքով :

Մնամ

Միշտ անձնանուէր Բարեկամ

Յ. ԹԻԻՅՍԻՒԶԵԱՆ :

ԿԵՆՑԱՂՕԳՈՒՏ ԲԱՆՔ

ՄԱԳՆԻՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.

Իղա լերան նովիւը : — Մագնեսիա քաղաքը : — Մագնիսքար : — Բժշկական յատկութիւնք մագնիսի : — Գործն բնագետը : — Բնական եւ արուեստական մագնիսացումն : — Երկաթի խարտուքին վրայ մագնիսին ազդեցութիւնը : — Բեւեռք, առանցք եւ միջին կամ չեզոք գիծ մագնիսաց : — Մագնիսական վանողութեան ու ձգողութեան օրէնքը : — Արուեստական մագնիսացման այլ եւ այլ կերպերը : — Խուրձ մագնիսացեալ քծուարաց : — Մագնիսականութեան պակասելուն պատճառը : — Պահանջ : — Երկրորդական բեւեռք : — Մագնիսական ճիւաղ :

Մագնիսականութիւն կըսուի բնագիտութեան այն մասը, որ մագնիսներու յատկութեանցը վրայ կխօսի: Պլինիոս յատին բնախօսին նայելով՝ դիպուածով գտնուած է մագնիսին (մրգնաքրս) գերկարգ իրեն քաշելու յատկութիւնը : Կպատմեն թէ փորր Ասիոյ Իդա լերան վրայ արածող հովուին մեկը, որոյ անունն է եղեր Մագնես, օր մը ձեռքի՝ ծայրը երկաթազամ գաւազանը՝ գետինը խորած ժամանակը չէ կրցեր դուրս հանել : Այս բանին վրայ զարմացած՝ գաւազանին ջորս դին փորեր տեսեր է որ մեծագանգուած մագնիսի կտորէ մը բռնուեր կեցեր է:

Սակայն աւելի ընդհանուր կարծիքս այն է թէ Սիպիլեան լերան ստորոտը Լիւդիոյ Մագնեսիա կամ

Մագնիսա (Մանիսա) քաղաքին եկած է *մագնիս* բառը, վասն զի միջնեւ հիմա առատ մագնիս կելլէ քոյերին :

Երկար ժամանակ մագնիսը քար կկարծուէր, ու նաեւ *քար Հիդիոյ* կկոչուէր, անոր համար մեր նախնիքն ալ *Մագնիս քար* կանուանէին սովորաբար. իսկ հիմա ստուգուած է որ մագնիսը տեսակ մը հանքային երկար է. եւ օրովհետեւ չգտուած ժամանակը վրան քարուտ մասունք կպած կըլլան, անշուշտ անկէց ելած է *քար* անուանակոչութիւնը :

Հինները, մանաւանդ Եգիպտացիք, մագնիսին բժշկական գարմանալի զօրութիւն մը կուտային, եւ աւելի օգտակար է կըսէին ոտքի ու ակռայի ցաւերուն եւ չղային հիւանդութեանց : Այս կարծիքը երկար ժամանակէ իվեր մոռցուած էր միջնեւ ի Մհամեր, որ անցեալ դարուն մէջ նորոգեց, եւ մեր օրերը յօդացաւութեանց համար սկսաւ գործածուիլ :

Միջնեւ Բուլոն գաղղիացի բնագիտը, որ 1806 ին մեռած է, կկարծուէր թէ մագնիսը գերկար միայն կըպչի : Ինքը ցուցուց թէ ամենայն երկնային մարմինք մագնիսէ քաշուելու կարողութիւնն ունին՝ իրարմէ աւելի կամ պակաս աստիճանաւ : Ինքը նաեւ մագնի-

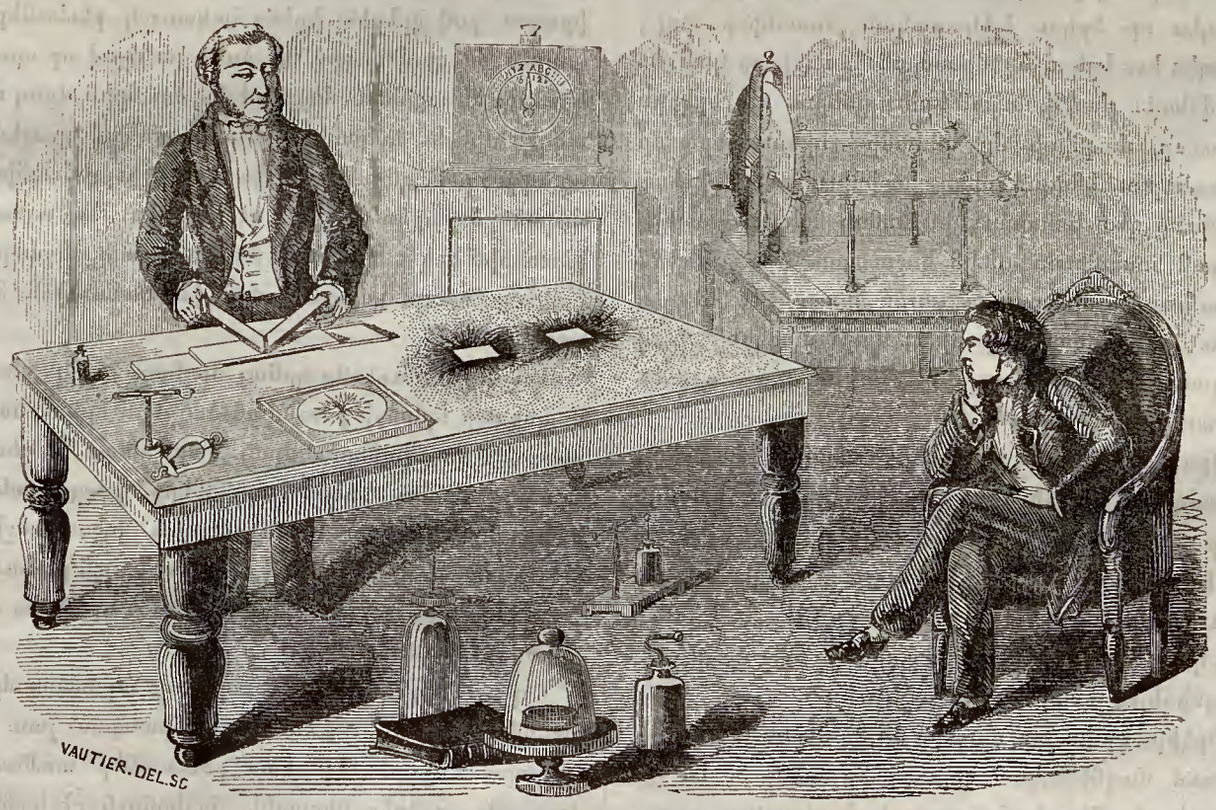

Մագնիսականութիւն. — Magnétisme.

սելու կերպը կատարելագործեց, եւ հաստատեց թէ մագնիսական երեւոյթներն եւս էլեկտրականութեան հոսանիւթին նման հոսանիւթ մը յառաջ կուգան :

Բնական մագնիսք կըսուին բնութեան մէջ գտնուածները, եւ *արուեստական մագնիսք* անոնք՝ որոց բնութեան մէջ գտնուողներուն զօրութիւնը կհաղորդուի :

Երկար ժամանակ իբրեւ մագնիսական գոյացութիւն երկաթը միայն ճանչցուելէն յետոյ՝ իմացուեցաւ որ նոյնպես մագնիսական են նաեւ Նիքէլն ու Քոպալթը, այսինքն երկաթի պէս մագնիսի կքաշուին :

Պողպատն եւս դիւրութեամբ մագնիսական զօրութիւն կստանայ եւ յաւ կպահէ, անոր համար եւ սովորաբար արուեստական մագնիս շինելու գայն կգործածեն :

Թէ որ մագնիս մը երկաթի խարտուքին մօտեցընենք, կտեսնենք որ խարտուքն մագնիսին ամէն տեղը միակերպ չվազեր, այլ տեղ տեղ աւելի կը դիմէ —ինչպէս որ պատկերին վրայ կտեսնուի —այն տեղերն կամ կետերը *բեւեռ* կըսուին: Ամէն մագնիս գոնէ երկու բեւեռ ունի :

Այն ուղիղ գիծն որ մագնիսի մը երկու բեւեռներէն կանցնի՝ կըսուի *առանցք*. երկու բեւեռաց մէջ եղած գիծն եւս միջին կամ չեզոք գիծ կկոչուի, եւ վրան մագնիսական զօրութիւնը ոչինչ է :Կանոնաւոր մագնիսի մը վրայ այս միջին գիծը մագնիսին երկայնութիւնը երկու հաւասար մասունք կբաժնէ :

Ասոր վերնն եւս դիւրին է ըսել. մագնիսը երկաթի խարտուքին մէջ բաթխէ. կտեսնես որ խարտուքը

մագնիսին ծայրերը կղիմէ եւ միջտեղուածքը պաբասպ կմնայ : Այս փորձով այն եւս կիմացուի որ մագնիսական զօրութիւնը մագնիսին միջտեղին քանի որ բեւեռներէն կմօտենայ՝ այնչափ կատելեայ. վասն զի խարտուքն բեւեռներուն եւ ամենէն մօտ շատ աւելի է քան թէ միջտեղուածքին մօտ, իսկ միջտեղի կտորը ամենեւին չկայ, եւ այն է միջին կամ չեզոք գիծը :

Մագնիսը զարմանալի յատկութիւն մի եւս ունի՝ որ նոյն ծայրերը կամ բեւեռները միկզմիկ կվանեն, եւ հակառակ բեւեռները միկզմիկ կքաշեն :

Այս բանիս պատճառ կուտան բնագէտք տեսակ մը հոսանիւք, զոր *մագնիսական հոսանիւք* կկոչեն, եւ ինչպես որ երկու էլեկտրական հոսանիւք կայ, այսպես եւս երկու մագնիսական հոսանիւքք կան. եւ որովհետեւ մագնիսական երեւոյթներուն մէջ երկիրս զօրաւոր մագնիսի մը կնմանի՝ երկու զօրաւոր բեւեռներ ունենալով, մեկը դէպ ի հիւսիսային բեւեռը եւ միւսը դէպ ի հարաւային, ասոր համար մագնիսական հոսանիւքոց մեկն կոչուեցաւ *հիւսիսային հոսանիւք* եւ միւսը *հարաւային հոսանիւք*, ինչպես նաեւ նոյն հոսանիւքը մի եւ նոյն մագնիսի վրայ ազդած զօրութեան կեդրոնը՝ *հիւսիսային բեւեռ* եւ *հարաւային բեւեռ* :

Որովհետեւ նոյն բեւեռները միկզմիկ կվանեն, կհետեւի որ մագնիսի մը հիւսիսային բեւեռն այն է որ դէպ ի հարաւ կդառնայ :

Մագնիսի մը վրայ երկրիս ըրած ազդեցութիւնը ամենէն ասոր ծանրութիւնը չափելովը. եւ փորձով եւս կտեսնենք որ չմագնիսած ասեղը ինչ որ կկշռի, մագնիսելեն յետոյ եւս նոյնը կկշռի :

Երկիրս որ խոշոր մագնիս մի է, միջին գիծ ունի, յորում մագնիսական զօրութիւնը ոչինչ է, եւ կըկոչուի *մագնիսական հասարակած* (équateur magnétique), վասն զի երկիրս երկու մագնիսական կիսագունտ կբաժնուի :

Այս հասարակածը երկրիս հասարակածին հետ պէտք չէ նոյն կարծել, միայն այս գիտնալու է որ գոյն այլ եւ այլ տեղեր կկտրէ, եւ որոշեալ հաստատուն տեղ մը չունի :

Արուեստական մագնիս շինելու համար ամենէն յարմար նիւթն է երկաթը՝ քիչ մը գործելիով (քոմիւր) ծծմբով եւ մկնդեղով կամ վոսվորով խառնուած : Աւելի սովորական գործածականն է պողպատը, որ է երկաթ՝ մէջը քիչ մը գործելի խառնած. բայց այս պողպատն եւս չէր կրնար մագնիսանալ եւ արգելիչ զօրութիւն ունենալ՝ թէ որ մխեալ չըլլար, այս ինքն թէ որ կասկարմիր տաքցուցած եւ յետոյ յանկարծ պաղեցուցած չըլլար :

Մագնիսի մը զօրութիւնը կամ յատկութիւնները հաղորդելու համար ամենէն դիւրին կերպն է՝ մագնիսել ուզած ասեղնիս կամ մետաղեայ բելը՝ զօրաւոր մագնիսի մը բեւեռին վրայ քսել կամ շփել. եւ քանի անգամ որ այս շփումը կրկնուի՝ այնչափ եւս բելին կամ ասեղին մագնիսական զօրութիւնը կաւելեայ, բայց պէտք է որ շփումնքը միշտ նոյն ուղղութեամբ ըլլան :

Այս կերպն որ փոքր առարկաներ մագնիսելու յարմար է, մեծերուն՝ զոր օրինակ երկաթէ թնուարի մը մագնիսելուն՝ չբաւեր: Այն ժամանակ մագնիսուելի թնուարին մէջ տեղը երկու զօրաւոր մագնիսներ իրարու քով կբերենք իրենց հակառակ բեւեռներուն կողմանէ, եւ վրանէն քիչ մը ծանր բռնելով որ սրանկիւն մը ձեւացընեն՝ մագնիսելի թնուարին վրայ մէջ տեղէն միւնչեւ հակադիր ծայրերը քսելով կքաշենք՝ այնպես որ մագնիսներուն իւրաքանչիւրը մագնիսել ուզած թնուարնուս կեսն ուժով շփէ. եւ այսպէս թնուարին երկու երեսն եւս մեկքանի անգամ շփելով՝ կրնամք ամոր զօրաւոր մագնիսականութիւն հաղորդել :

Այս գործողութիւնը կրնայ համառօտուիլ, թէ որ մագնիսելի երկարի թնուարին ծայրերն երկու հաստատուն մագնիսներուն վրայ ճախ դնեմք եւ յետոյ վրան քսեմք միւս երկու մագնիսները. բայց դիտելու է որ այս քսուած մագնիսներուն իւրաքանչիւր բեւեռը տակի հաստատուն մագնիսներուն բեւեռներուն հետ նոյն ըլլան. պատկերին մէջ դրածնիս այս գործողութիւնն է:

Երբոր կուզէ մեկը շատ զօրաւոր արուեստական մագնիս ունենալ, պէտք է մագնիսացած շատ մը պողպատէ բիլեղներ կամ թնուարներ առնու եւ խրճաձեւ զանոնք միացընէ՝ համանուն բեւեռները իրարու վրայ բերելով. եւ այս է անոր որ բնագիտութեան մէջ *խուրձ մագնիսեալ թնուարաց* (faisceau de barreaux émantés) կամ *մագնիսական խուրձ* (faisceau magnétique) կկոչուի, եւ սովորաբար ուղղանկիւնաձեւ կամ պայտի (նալ) ձեւով կըլլան. պայտի ձեւով է նաեւ մեր պատկերին մէջինը :

Պողպատի թնուար մը այն կերպով եւս որ մագնիսել ուզեմք, դարձեալ մեկ կետ մը կնասնի որ անկէց աւելի չկրնար մագնիսանալ, եւայն ժամանակ կըսուի թէ թնուարը ցյագ (à saturation) մագնիսեալ է:

Ժամանակաւ քանի կերթայ մագնիսական զօրութիւնը կպակսի, եւ ամենազօր մագնիսը ամենատկար կըլլայ : Արուեստական մագնիսաց զօրութեան կորսըւելուն գլխաւոր պատճառը օդին փոփոխութիւններն են, վասն զի անով պողպատին մուխը՝ այսինքն սաս-

տիկ տաքցընելով ու պաղեցընելով ստացած յատկութիւնը՝ կտկարանայ : Հողագնտոյս ծածուկ ազդեցութեամբն եւս մագնիսը քիչ մը իւր զօրութիւնը կկորսընցընէ ; մանաւանդ երբոր իրեն բնական ուղղութեան հակառակ կենայ, այսինքն ազատ կախուած ժամանակն առած ուղղութեան հակառակը կեցուի :

Երբոր այլ եւ այլ մագնիսներ քովէ քով առնուց կարգի կենան, կրնան իրարու ներհակ ազդմամբ՝ իրենց մագնիսական զօրութեան մեկ մասը փճացընել. ճոյնպէս կրնան կորսընցընել նաեւ երկ սաստիկ գարնուխի :

Թէ արուեստական եւ թէ բնական մագնիսաց զօրութիւնը աւելորդաստ պահելու եւ աւելցընելու համար պետք է ծայրերնին կակուղ երկաթ կպցընել, ինչպէս որ պատկերին մէջի պայտին բերանը կտեսնեմք. վասն զի այն ժամանակ մագնիսը փոխանակ դուրս տալու՝ այն երկաթին կուտայ զօրութիւնը եւ չետս կառնու :

Այս երկաթները պահանգք (armures, armatures) կըսուին, եւ սովորաբար ետեւնին զանգուածով կվերջանան՝ որ *կռունկ* (talon) կկոչուի : Այս կռունկերը մագնիսներուն բեւեռացը ազդեցութեամբը մագնիսական բեւեռներ կդառնան :

Երբեմն պողպատէ այն ասեղաց կամ քնարներու վրայեն որոց արգելիչ զօրութիւնը շատ սաստիկ է եւ կամ մուխը շատ խիստ է, մեկ կամ բազմաթիւ երկրորդական բեւեռներ կելլեն՝ ծայրի բեւեռաց մէջտեղուանքը, եւ կըսուին *հետեւող բեւեռ* (pôles conséquents):

Այս բեւեռները տեսնելու համար բաւական է մագնիսացեալ ասեղ կամ քնար մը երկաթի խարտուքին մէջ բաւալել. կտեսնես որ ջորս դին կկպչի, բայց աւելի ծայրերը, ինչպէս որ պատկերին քնարը կցուցընէ :

Այս երկրորդական բեւեռաց զօրութիւնը բոլորովին իրարու ներհակ է, եւ դիւրաւ կրնամք հասկընալ, թէ որ առացքի վրայ շարժուն ասեղ մը անոնց ցուցընեմք՝ կտեսնեմք որ իւրաքանչիւրն այլ եւ այլ ուղղութեամբ զայն կքաշէ կամ կվանէ: Ծայրի բեւեռաց գործողութեան հետ եւս բնաւ նմանութիւն չունին : Ուստի պետք է ջանալ որ բեւեռացոյց շինուելիք ասեղներն ամենեւին այս երկրորդական բեւեռներէն չունենան, վասն զի երկու բեւեռ միայն պետք է ունենան, անոր համար պետք է չափաւոր մուխ ունեցող եւ բոլորովին համասեռ պողպատ գործածել:

Թէ որ երկիրս աւելի համասեռ եւ աւելի կարգաւորեալ կերպով մագնիսացած ըլլար, մագնիսական հասարակածը երկրագնտոյն մեկ մեծ շրջանակը կըլլար, եւ իւրաքանչիւր գուգահեռական փոքր շրջանակի խոտորումը նոյն կըլլար. վերջապէս երկու հակատիր մագնիսական բեւեռներ կըլլային, մեկը յայնութեան 76 աստիճանին վրայ, եւ միւսը արեւմտեան երկայնութեան 25 եւ 205 աստիճանաց վրայ :

Բայց մագնիսացեալ ասեղին վրայ երեւցած բազմաթիւ ու անկանոն խոտորմունքներուն պատճառաւ բնագէտք մինչեւ հիմա ոչ կրցեր են այս մագնիսական բեւեռաց թիւը գիտնալ եւ ոչ տեղը : Մօտերս բեւեռային ծովերու մէջ պտըտող ճանապարհորդք կհաստատեն որ հիւսիսային մագնիսական բեւեռը մինչեւ հիմա ցուցուած տեղեն աւելի դէպ ի արեւմուտք կիյնայ :

Մագնիսական հիւանդ (fantôme magnétique) կկոչուին այն պատկերներն որ բարակ ապակիի մը վրայ մագնիսական փոշի այսինքն երկաթի խարտուք ցանելով ու ապակւոյն տակը մագնիս մը դնելով կձեւանան : Թէ որ ապակին բարակ ըլլայ՝ որով մագնիսին զօրութիւնը աւելի կազդէ, եւ ապակւոյն մեկ քանի անգամ թեթեւ մը զարնեմք մինչեւ որ խարտուքը սկսի բրթռալ՝ կտեսնեմք որ գեղեցիկ կերպարանքներ կձեւանան :

Այս հիւանդի բազմաթիւ երեւոյթներեն այն կհետեւի՝ որ միեւնոյն մագնիսին հակադիր մասունքը մեկզմեկ կքաշեն ու կվանեն, եւ այս գործողութիւնը կըսուի *բեւեռականութիւն* (polarisation) :

Թէ որ երկրորդ մագնիս մի եւս ապակւոյն տակը դնեմք, հիւանդին ձեւը քիչ մը կփոխուի, եւ անով դարձեալ յայտնի կըլլայ մագնիսաց ամենեն մեծ յատկութիւնը՝ որով երկու ծայրերն որ բեւեռք կըսուին՝ իրենց հասարակաց կեդրոնին վրայ կդառնան եւ դէպ ի երկրիս բեւեռները կշտկուին :

Յուսամք թէ այս սկզբնական տեղեկութիւնները բաւական ըլլան ընթերցողաց՝ մագնիսականութեան գործածութեանց վրայ մեր հետզհետէ հրատարակելիք հատուածներն դիւրաւ հասկընալու :

Պատկերին մէջի մնացած գործիքներուն մեկը՝ — այսինքն նստած մարդուն քովինը, — էլեկտրական մեքենայն է. ժամացուցի պէս կեցածը՝ էլեկտրական հետազիրն է. գետին եղածներն ալ էլեկտրական այլ եւ այլ աւօթներ են, ասոնց ամենուն վրայ առանձին առանձին պիտի խօսիմք:

ՈՐԹԱԴԱՂԻԿ.

Արժանայարգ Խմբագիր Մասեաց Աղաւնոյ,

Այս տարի Գաղղիոյ այգեստանք շատ լաւ վիճակի մէջ են, բոլորովին գերծ *որթածաղիկ* անգութ՝ հիւանդութենէն, եւ հաւանական է որ այս այգեկութք անցեալ տարուընէն յոլ գերազոյն պիտի ըլլան : Արդեօք այս երկրագործական հրաշքը զործողը ով է... բոլոր այգեզործք, համայն օրագիրք կ'ըսկեն թէ *ծծումբն* է, որուն գործածութիւնը տարուէ տարի կատարածուի եւ անպատմելի ներգործութեամբ կը նշդէ վերոյիշեալ սնիծեալ հիւանդութիւնը : Արդէն անցեալ տարի ջանացինք *ծծումբին* վրայօք փորձեր ընել տալ Թարբայ, Անդրիանոպոլիս, Զմիւռնիա եւ Պրուսա՝ որոնք ամենքն ալ յաջողութեամբ պսակուեցան, ինչպէս որ Եւրոպիոյ մէջ յաջողեր էին : Կ'ենդրեմք անձկանօք որ Հայրենակից այգետերները այս տարի ամենամեծ ուշադրութեամբ փութան *ծծումբը* զործածել՝ որուն վրայօք կատարեալ տեղեկութիւններ նշանակած եմ ՈՐԹԱԴԱՂԻԿ անունով հրատարակած տետրակիս մէջ : Այս ալ կիսութամ ծանուցանել որ այս տարուան ծախսած օրինակներուն ստակը Խասզիւղի Ընթերցասիրաց Թանգարանի նուիրած եմ, նոյն ընկերութեան շուտով զարգանալուն նպաստամատոյց գտնուելու վաւաքով : Գնողաց դիւրութիւն ընլալու համար ալ այս տարուան գինը քսան դահեկան է՝ փոխանակ քսան եւ հինգ պահեկանի :

Ցուսալով որ ներկայս կրնայ օգտակար ծառայութիւն մը ընել սիրելի Ազգիս, կ'ենդրեմ որ բարեհաճիք հրատարակել՝ Ձեր Առետարերին յառաջիկայ թերթին մէջ :

Մնամ

Միշտ անձնանուէր բարեկամ Ձեր

Ց. ԹԻՒՅՍԻՒԶԵԱՆ

Փարիզ 1858 Յունիս 20 :

ՆՕԹՆԵՐՈՐԴ ԴԱՐԷՆ

ՄԻՆՉԵՒ ՀԻՄԱ ԸՐԱԾ

ՏԱՓ ԱՄԱՌՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ.

Սուրհանդակ Շամփանիոյ օրագրին մէջ հետեւեալ հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւնները կգտնեմք՝ եօթներորդ դարէն մինչեւ ներկայ ժամանակս պատահած խիստ տաք ամառներուն վրայօք :

658 տարուան ամառը այն աստիճան տաք էր որ Գաղղիոյ մէջ բոլոր գետերուն աղբիւրները ցամքեցան: 879ին Վ.օռմզի մօտը գործառնութք տաքէն կիյնային կմեռնէին դաշտերուն մէջ: 995ին ցորեանք եւ մրգեղէնք՝ կերին: 1000ին՝ Գերմանիայի գետերն ու գետակները կցամքին, ձկները կ'ոտին եւ ժանտախտ կպատճառեն : 1022ին մարդիկ եւ անասունք ջրիազանց տաքէն կմեռնին : 1132ին գետինը կպատռի, գետերն եւ աղբիւրները կչորնան, անյայտ կըլլան, եւ մանաւանդ Հռենոս գետը Ալսազի մէջ բոլորովին կցամքի : 1159ին Իտալիայի մէջ չարաչար չորութիւն կտիրէ եւ մրգեղէնք, կանաչեղէնք ամէն բան կթառշամին : 1171ին կարզը Գերմանայիներն է եւ յանչափս կնեղի սաստիկ տաքէն : 1269ին Պելայի պատերազմին մէջ երկու բշնամի բանակաց զինուորք արեւուն ջերմաջերմ ճառագայթներուն զոհ կըլլան : 1276ին եւ հետեւեալ տարուան ամառը բնաւ խոտ չբուսնիր տաքութեան պատճառաւ. վասն զի կանաչեղէնք գովութիւն, ջուր կպահանջեն, ընդհակառակը հետեղէնք չորութենէն կախորժին. այս անուրանալի եւ անհերքելի ճշմարտութիւն մըն է երկրագործաց համար : 1293ին եւ 1294ին տաքերը սաստիկ կտանջէին: 1303 եւ հետեւեալ տարին Լուառ., Հռենոս, Սէն եւ Դանուբ գետերը կցամքին : 1393 եւ 1474ին՝ գետինը այրած կերեւայ եւ Դանուբ կցամքի Հունգարիայի մէջ : 1533-1539-1540 եւ 1541 տարիները՝ անտանելի տաք ըրին. 1556ի նաղրիւրները չորցան : 1615 եւ հետեւեալ ամառը բոլոր Եւրոպայի մէջ սաստիկ տաք կրնէ: 1646ին վերջին աստիճան տաք 1652ին տարօրինակ չորութիւն Սկովտիայի մէջ : 1658ին ընդհանուր եւ սաստիկ տաք բոլոր Եւրոպիոյ մէջ :

Ութերորդ դարուան առաջին չորս տարիները տաք ամառներ ըրին, բայց 1718ին այնչափ սաստիկ եր տաքը որ ստադծութեան համար Փարիզու բհատրոնները զոցեցին. հինգ ամիս շարունակ անձրեւ չեկաւ, ջերմաչափը 36° նշանակեց, մարզագետինք զրեթէ այրած էին եւ մրգատու ծառերը մեկ քանի անգամ ծաղկեցան մի եւ նոյն տարին : 1723ին միանգամայն սաստիկ տաք եւ չոր ըրաւ : 1743-1744-1745 եւ 1746ին ամառները չափազանց տաք հռչակուած են, նոյնպէս եւ 1748-1754-1760-1767-1778-1779 եւ 1688 տարիները: 1751 եւ 1753ին ջերմաչափը 37° եւ 38° կնշանակէ : Բայց ջերմաչափը քանի որ հնարուեր է 1802ին տաքութեանն աստիճանը չէ նշանակած : 1811 եւ 1818ին ամառները շատ տաք էին 1830ին եւ յուլիսի 27-28 եւ 29ին տաքերը բոլոր Գաղղիացիք զեղ կդիշեն, վասն զի միանգամայն գյուխներնին ալ շատ տաքցած էին Լուի-Փիլիպ արդար նստելուն պատճառաւ. ասոր համար այս բագաւորին իշխանութեան *Յուլիսի տիրապետութիւն* կըսեն զեռ մինչեւ հիմա : 1846ին Փարիզի մէջ հովանի եղած տեղն 36° աստիճան տաքութիւն, եւ արեւ եղած տեղը 40° կնշանակէ ջերմաչափը, ինչպէս որ շատերը քննեցին Լուվռի հրապարակին մէջ: Անցեալ տարուան տաքը Փարիզեցւոց եւ Պօլսեցւոց մտքէն տակաւին ելած չէ որով հարկ չէ, նորէն յիշել. միայն թէ Պապիեն երեւելի աստղարաշխին նայելով մինչեւ 1861ին շարունակ տաք ամառներ պիտի ունենամք, եւ այս մարգարեութիւնն արդէն լիովին կատարուեցաւ այս տարի, վասն զի յունիս ամսուս մէջ չարաչար տաք ըրաւ հոս եւ 1846ը զերազանցեց : Արեւելցւոց համար անցեալ ձմեռուան յիշատակը պէտք չէ ջնջուի. ուստի կիսութամք զանի հոս նշանակել, հետեւեալ խորհրդածութեամբ : Երբ անցեալ ձմեռ ադքատք առանց ածուխի չարաչար կտանջուէին ցրտեն, եւ հարուստք կարեվեր կտրամէին չկրնալով անբիւ չքաւորաց օգնութեան հասնելու, քանի քանի անգամ կերդնուին որ այս տարի *կեռապի* ժամանակը գալու ըլլայ եւ առնի նախատես պիտի զտնուէին: Սէն *կեռապին* ժամանակը հասաւ, բայց արդեօք քանի՞ հոգի կայ իրենց խոստումնքը կատարող. աղքատք կմոռնան քաշածնին, *տաքը* եւ *ստիւղը* տեսածնուն պէս՝ մանաւանդ թէ որ Պօլիս ալ հոստեղի տաքը կտիրէ, իսկ հարուստք բնականապէս անձնասէր մեծ մասամբ, իրենց անհոգութիւնը արդարացնելու համար ամէն տեղ հարկաւ կկրկնեն թէ ասանկ ձմեռը հարիւր տարին անգամ մը կպատահի : Թող յիշեն սակայն անցեալ ձմեռուան աղքատաց նեղութիւնները եւ աննկարագրելի վիշտերը. այն ինչ օրինութիւններ վերաւաքին խեղճերը կտոր մը *ածուխի* համար, որն որ բաշկինականուն մէջ կամփոփեին կրկին կրկին համբուրելնուն վերջը, վասն զի շատ աղքատաց երախաները մահուանէ ազատեց այն կտոր մը ընչին երեւցած ածուխը, ինչպէս ներկայ զտնուեցանք. մեկ քանի այսպիսի սրտառուչ տեսարաններու : Ուրեմն իխորոց սրտի կզոչեմք հարստաց եւ աղքատաց «ՆԱԽԱՏԵՍ ԵՂԻՔ: » Խիստ հաւանական է որ զալ ձմեռ ալ սաստիկ ցուրտ պիտի ընէ, վասնզի ըստ աստղարաշխական հաշուոյ՝ եղանակաց կարգը որ ժամանակ մը խանգարուած եր, պիտի սկսի կանոնաւորի իրմնուանս համայնիլ եւ իպտղաբերութիւն դաշտորէից :

Ց. ԹԻՒՅՍԻՒԶԵԱՆ.

ԱՊԵՐԱԽՏ ԵՒ ԱՊԵՐԱԽՏՈՒԹԻՒՆ.

—

Երախտագիտութիւնը այնպիսի բեռն մի է զոր խիստ քիչ մարդ կարող է կրել. ուստի եւ շատ ճշմարիտ է Դադղիացւոց հռչակաւոր Լաֆոնթէնի առակախօսին ըսածը.

S'il fallait condamner
Tous les ingrats qui sont au monde,
A qui pourrait-on pardonner?

Թէ պէտք ըլլար պատասխանել
Երկրիս երեսն եղած բոլոր ապերախտներ,
Որոնց ներումն անդրեւօք չնորհել :

Մարդուս սրտին մէջ բուսնող մոլութեանց ամենէն ցածն ու անարգն է ապերախտութիւնը, եւ սակայն խիստ քիչ սիրտ կայ որ այն գարշելի ախտէն ազատ ըլլայ : Շատ անգամ ապերախտը իր բարերարին երախտիքը չճանչնալէն զատ՝ չարիք ալ անոնց կիսխարիներ՝ Լաֆոնթէնին առակած այն օձին նման, որ թմրութիւնը անցնելուն պես մեկէն նախ զիրքը տաքցընելով կենդանացընողը կխածնէ :

Մարդիկ կան որ ապերախտութիւններ ծածկելու համար ոչ երբէք բարեգործութիւն մը ազնուական ու անշահասէր պատճառի կընծայեն, ինչպես է օրինակ իմն՝ բարիք ընելու սէրը : Երախտագիտութեան սրբազան պարտքէն ազատելու համար՝ կչգտնան մարդուս խղճմտանքին ամենէն խոր խորշերը մտնել թափանցել, որպես զի շահասիրութեան կամ մոլութեան նշմարանք մը հոն գտնեն ու իրենք զիրենք արդարացընեն : Ո՛հ, կըսեն, մեզի այս ծառայութիւնն ըրաւ, վասն զի գիտեր թէ... — Ելլայիք բան ուներ : — Ընդունայն տեղ մարդ մարդու բան չըներ, զգուշանամք իրմէ, հարկաւ շահ մը ունի : — Ասոր տակը որոգայթ կայ, խաղալիք խաղ մը ունի : — Իցոյցս կըսեն, փառասիրութեան համար է ըրածը. կուգ առատանձնաւ երեւնալ... :

Այս լեզուն կբանեցընեն ապերախտը :

Բայց դուռ ազնիւ ընթերցող, ըլլայ թէ ասով բարիք ընելէն զգուիս, վասն զի սիրտդ մեծ ու քաղցր մխիթարութենէ կզրկես. միայն նայէ որ բարեգործութիւններդ ընտրութեամբ ու խելքով ընես, որչափ կարելի է արժանաւոր անձինք փնտռես : Գիտցիր որ ամեն մարդիկ առ հասարակ ապերախտ չեն. մէջերնին կգտնուին եւեւ այնպիսիներ որ իրենց անմոռանալի երախտագիտութեամբը ապերախտից տուած ցաւը մոռցընել կուտան. դոյզն բարիք մըն ալ որ մեկէն տեսնեն, յաւիտեան չեն մոռնար, եւ կաշխատին որ կերպով մը անոր փոխարէնն ընեն :

Ուրեմն որպէս զի գրուցածնիս ընթերցողաց միտքն ամփոփ մնայ՝ գլխաւորեմք :

Ծնողացը ապերախտ եղած տղայն հրէշ է : Հայրենեաց դէմ ապերախտը՝ Դազմն :

Ոչ երբէք պէտք է բարիք ընծողներուն սիրտը կամ խղճմտանքը քննել :

Բարեգործութիւնը գեղեցիկ բան է, բայց պէտք է ըլլայ խելքով եւ ընտրութեամբ :

Անբեր երկիր սերմանուած հունտն որչափ ալ ազնիւ ըլլայ՝ դարձեալ պտուղ չբերեր :

Մարդկանց ապերախտութիւնը պէտք չէ զմարդ բարիք ընելէն ետ կեցընէ :

Բարիք ընծողին զգացած ուրախութիւնը բարիք գտնողին զգացածէն բոլորովին տարբեր է :

Որչափ որ երախտագիտութիւնը սիրելի է ու մարդուս բարիք կբերէ, այնչափ ալ ապերախտութիւնը զզուելի է ու ամեն տեսակ նոգեկան կատարելութիւններէ ու վեհ մտածմունքներէ կմերկացընէ զապերախտն ու ատելի կընէ ամենուն : —

Արդեօք մեր մէջը որչափ տեղիք գտած է այս ցաւալի ախտը, եւ մինչեւ հիմա որչափ դարմանի է տարուած... : Արդեօք դեռ միշտ շիտակ կելլէ Նարեկացւոյն մեր բերնեն ըսածը, թէ

« Ա՛ն երախտաւորն ապերախտ գտանիմք : »

ԱՂՕԹՔ ՎԱՍՆ ՀԱՅՐՏՆՅԱՑ.

ԱՌ ԱՐԺԱՆԱՊԱՏԻՒ

ՍԱՐԳԻՍ Վ. ԹԷՈԴՈՐԵԱՆ.

—

Ա.

Տէր, կեցո զհայաստան,
Լուր գորդոյն առ քեզ աղերս.
Տէր, կեցո զհայաստան,
Ցարմ զնա նոր յիւրն առեր :
Ցերբ, Աստուած հզօր, Աստուած Գրիգորի,
Աստուած զոր կարդամք իխորոց սրտի,
Թողուցուս զի զմեր հայրենիս քշշուառ
Սուր, հեռ եւ հերձուածք առնուցուն յատար :

PRIÈRE POUR LA PATRIE.

AU TRÉS-RÉVÉREND

SARKIS V. THÉODORE

—

I.

Seigneur, fais vivre l'Arménie,
Ecoute la prière de ses enfants qui t'implorent;
Seigneur, fais vivre l'Arménie,
Fais-la se relever nouvelle de ses ruines.
Jusques à quand, Dieu puissant, Dieu de Grégoire,
Dieu que nous appelons du fond de nos cœurs,
Laisseras-tu notre malheureuse patrie
En proie au fer, à la haine, aux dissensions?

Բ.

Տէր, կեցո զհայաստան,
Լուր գորդւոցն առ քեզ աղերս.
Տէր, կեցո զհայաստան,
Յարո՛ զնա նոր յիւրն աւերս:
Տէս, օտարք անգութ այսպէս զմեզ առնեն,
Եւ զսրբութեամբդ մեր բըղնամաճեն.
Բայց մեք Էրդ իքոյդ նովացաք իսեր.
Ո՞չ եւ իմանաս զքեզ պաշտեմք իստուեր:

Գ.

Տէր, կեցո զհայաստան,
Լուր գորդւոցն առ քեզ աղերս.
Տէր, կեցո զհայաստան,
Յարո՛ զնա նոր յիւրն աւերս:
Տէր, Տէր, դուս զմեզ օրհնեա զուղղութիւն,
Որ իԳրիգորի սըրբեալս եմք արիւն.
Դուս զնորուն պահեա հաւատս անսասան,
Եւ զԱթոռն իւր սուրբ իՀայս յաւիտեան:

Դ.

Տէր, կեցո զհայաստան,
Լուր գորդւոցն առ քեզ աղերս.
Տէր, կեցո զհայաստան.
Յարո՛ զնա նոր յիւրն աւերս:
Իբր զգարնանի ցօղ իսիրտ եղբարց
Ծաւալեա զսէր, ձեղ զոգի մեր հարց,
Եւ իջաւ լուսոյ ճոպա տար զմեզ,
Իբր զհօտ յարօտս քո իԿադես:

Ե.

Տէր, կեցո զհայաստան,
Լուր գորդւոցն առ քեզ աղերս.
Տէր, կեցո զհայաստան.
Յարո՛ զնա նոր յիւրն աւերս:
Ո՛ւ, շատ իսկ աղետք ծանրացան իմեզ,
Շատ իսկ մահ իմեզ հաշուէ ողջակեզ...
Տէր կենաց, յերկիր մեր՝ անբա՛ւ տապան՝
Արկ զզրուիչդ եւ կեանս առցէ Հայաստան:

ԽՈՐԵՈՒՈՒՆԻՆ.

II.

Seigneur, fais vivre l'Arménie,
Ecoute la prière de ses enfants qui t'implorent;
Seigneur, fais vivre l'Arménie,
Fais-la se relever nouvelle de ses ruines.
Vois! les étrangers cruels nous outragent;
Ils insultent à ce que nous avons de plus sacré,
Et cependant, quand notre amour pour toi s'est-il refroidi?
Ne t'adorons-nous pas, même au milieu des ombres de la mort?

III.

Seigneur, fais vivre l'Arménie,
Ecoute la prière de ses enfants qui t'implorent;
Seigneur, fais vivre l'Arménie,
Fais-la se relever nouvelle de ses ruines.
Seigneur, ô toi, Seigneur, bénis la droiture de nos cœurs!
Nous qui sommes purifiés par le sang de Grégoire,
Conserve-nous sa foi inaltérée,
Conserve pour l'éternité son Saint-Siége à l'Arménie.

IV.

Seigneur, fais vivre l'Arménie,
Ecoute la prière de ses enfants qui t'implorent;
Seigneur, fais vivre l'Arménie,
Fais-la se relever nouvelle de ses ruines.
Comme une rosée de printemps dans nos cœurs fraternels,
Répands l'amour, répands l'espoir de nos pères,
Et au flambeau de leurs lumières, garde-nous
Comme les brebis dans les pâturages de Gadès!

V.

Seigneur, fais vivre l'Arménie,
Ecoute la prière de ses enfants qui t'implorent;
Seigneur, fais vivre l'Arménie,
Fais-la se relever nouvelle de ses ruines.
Hélas! le malheur s'est assez appesanti sur nous!
La mort compte parmi nous assez de victimes!
Dieu de vie, dans notre patrie, immense tombeau,
Jette ton souffle puissant, et l'Arménie sera vivifiée!

C. CALFA.

ԱՂՕԹՔ ՎԱՍՆ ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ.

PRIÈRES POUR LA PATRIE.

ԱՌ ԱՐԺԱՆԱՊԱՏԻՒ
ՍԱՐԳԻՍ Վ. ԹԷՈԹՈՐԵԱՆ

AU TRÈS-RÉVÉREND
SARKIS V. THÉODORE.

Paroles et Musique
DE M. GORÈNE V. CALFA.

Չափաւոր
Moderato

ԵՐԳ
CHANT

ԴԱՇՆԱԿ
PIANO

p

Տէր կե - ցո զգ - Հայ - ա - - - ստան Լուր գոր -

- ւոցն առ քեզ ա - - - ղերս Տէր կե - ցո զգ - Հայ - ա - - - ստան

f

Յա - - - րմ զնա նոր յիւրն ա - - - ւերս Յիշր Աստուած ին - - - զոր

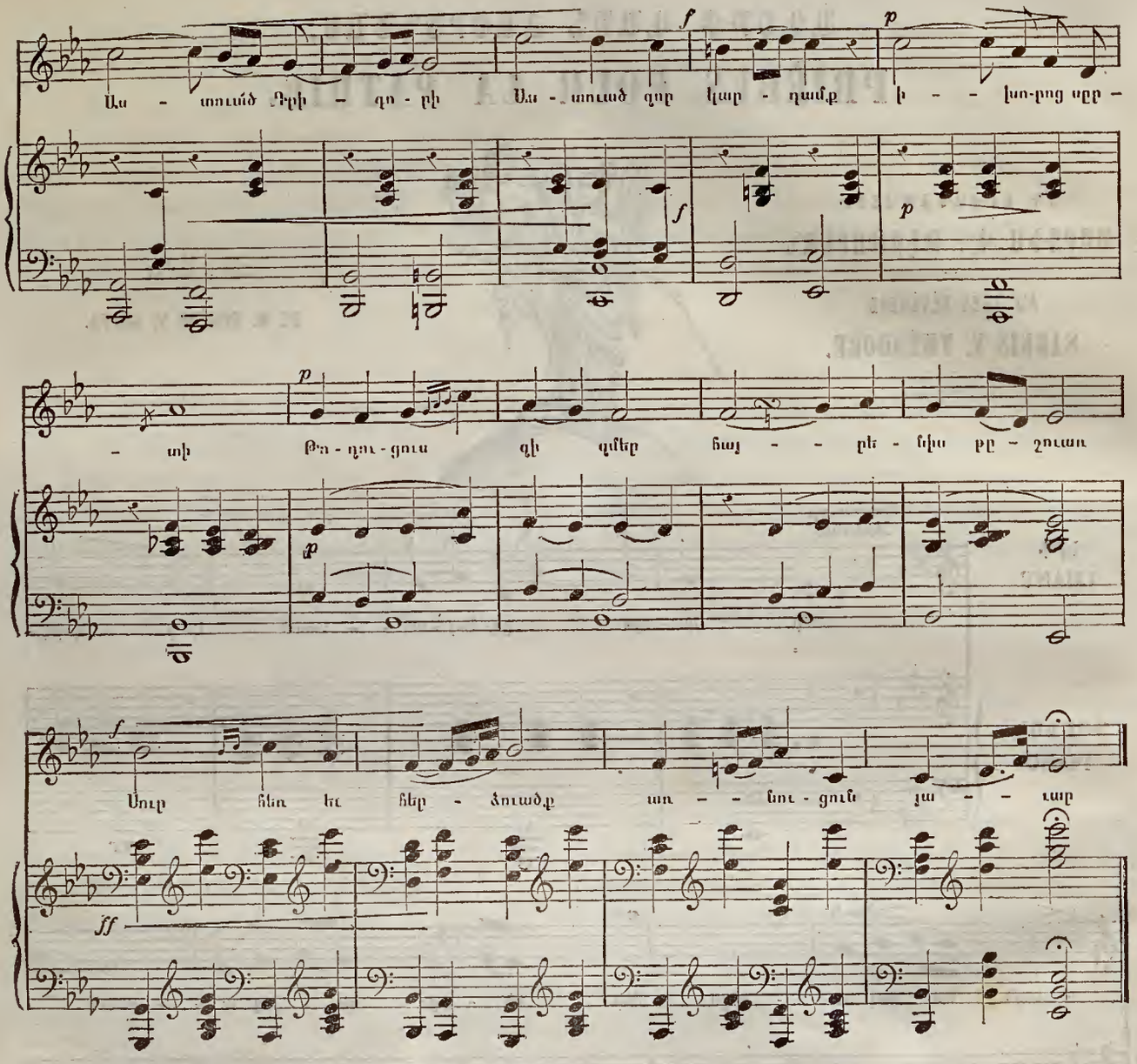

ՀԱՆԵԼՈՒԿ.

Տընկէ զիս՝
Դարնան զուշակ ծառ կըլլամ.
Դարձուր զիս՝
Աւետիս պատպաճ քեզ կըլլամ:

ՄԱՅԻՍԻ Հաճելուկն է ԾՈՎ.

Propriétaire-gérant : A. LACHAT.

Ի ՓԱՐԻԶ, ԱՐԱՄԵԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.

Paris. — Typographie Arménienne Walder, rue Bonaparte 44.

Ձեզայիրլեան Մկրտիչ Ամիրայ, ի Լոնտոն:
Ձեզայիրլեան Սրբուհի Տիկին, ի Կ. Պոլիս :
Ձելալեան Տ. Թովմաս , ի Թաւրէժ :
Ձղմարտախօսեան Տ. Ստեփան, ի Զմիւռն.
Մալայեան Տ. Լուսեղէն, ին. Նախիջեւան:
Մակազեան Տ. Գրիգոր, ի Կ. Պոլիս:
Մանանեան Տ. Միքայէլ, ի Փարիզ:
Մանդինեանց Տ. Գեորգ, ի Տիխիս :
Մանուկեանց Յար. Միքայէլեան, յԱգուլիս:
Մանուկ Պէյ, Գրիգոր Ֆերիտա, ի Փարիզ :
Մանուկ Պէյ Յովհ. Մուրատ, ի Փարիզ:
Մանուկեան Տ. Պօղոս, ի Պոլիս :
Մարգարեան Տ. Մարտիրոս , ի Կ. Պոլիս. :
Մարգարեան Տ. Յարութիւն , ի Կ. Պոլիս:
Մարգարեան Տ. Յովհաննես, ի Կ. Պոլիս:
Մարգարեանց Տ. Նիազ, յԱգուլիս:
Մարկոսեան Գրիգոր Էֆենտի, ի Կ. Պոլիս:
Մարտիրոսեան , ի Ճառա:
Մեկոնեան Գեորգ Էֆենտի, ի Նիկոմիդիա:
Մելգում Միրզա խան, ի Թեհրան :
Մելգումեանց Թաթրիկ Յովհաննեսեան , ի Տիխիս :
Մելիքեան , ի Պուքրէշ :
Մելիքեանց Տ. Գրիգոր, ի Տիխիս :
Միհրդատեան Տ. Թադէոս , ի Կ. Պոլիս:
Մինասեան Տ. Պետրոսիկ , ի Կ. Պոլիս :
Մխաքեան Տ. Անանիա, ի Կ. Պոլիս :
Մխաքեան Տ. Կարապետիկ , ի Պոլիս :
Մխաքեան Տ. Նիկողոս , ի Կ. Պոլիս:
Մխաքեան Տ. Ձիվան Բինկեանցի, ի Պ.
Մխաքեան Տ. Պետրոսիկ, ի Կ. Պոլիս :
Մխաքեան Տ. Վարդերես , ի Կ. Պոլիս:
Մխաքեան Եղբարք , ի Փարիզ :
Մխաքեան Պ. Վ. Ստեփան, ի Կ. Պոլիս :
Միրիմանեանց Տ. Զաքարէ, ի Տիխիս :
Միհինտիսեան Տ. Մարտիրոս, ի Պոլիս:
Միհինտիսեան Տ. Յովհաննէս , ի Կ. Պ.
Մխիթարեանց Սբկ Վ. ի Բէյքի:
Մկրեան Տ. Սարգիս , ի Կ. Պոլիս:
Մկրեան Եղբարք , ի Պաղտատ :
Մկրտչեան Տ. Խաչիկ , փոխանորդ Սնդղիոյ, ի Պաղտատ :
Մոգեան Տ. Գրիգոր, Բժիշկ , ի Կ. Պոլիս :
Մոմճեան Տ. Մերկեան , ի Բէյքի:
Մոմճեան Տ. Մկրտիչ , ի Կ. Պոլիս :
Մոմճեան Տ. Յարութիւն , ի Կ. Պոլիս:
Մոմճեան Պ. Առաքել , ի Փարիզ:
Մոսկոփեան Պ. Յակովբ, ի Նիկոմիդիա :
Մուրատեան Պ. Աբրահամ , ի Մարսիլիա :
Մուրատեան Մահտ. Մաղաք, ի Պոլիս:
Մուրատեան Տ. Յակոբ , Հիւպատոս Բրուսիոյ եւ. Ամերիկայ , ի Յոպպէ :
Մուրատեան Պ. Յարութիւն, ի Կ. Պոլիս:
Մուրատեան Տ. Պօղոսիկ, ի Կ. Պոլիս:
Մուրատեան Պ. Մկրտիչ, ի Փարիզ:
Մուրատեան Պ. Մարտիրոս, ի Փարիզ:
Մսերեան Պ. Գաբրիէլ , չեաշ:
Մսերեան Մսեր վարժապետ, ի Մոսքուա:
Մսերեան Տ. Յովհաննես, ի Պորուսա:
Յակոբեան Տ. Յարութիւն , ի Պոթիշան :
Յակոբեան Տ. Պօղոս, ի Կ. Պոլիս:
Յակոբջանեանց Յակոբ Մկրտչ. յԱլեյգիա:
Յարութիւնեան Տ. Եղիազար, ի Ճափարա :
Յարութիւնեան Տ. Միքայէլ Ստեփանեանց, ի Տիխիս:
Յովակիմեան Տ. Դ. Միհաս, ի Ճառա :
Յովակիմեան Տ. Յովհ. ի Մենչսբըր :
Յովասափեանց Տ. Յովսեփ, ի Կարին:
Յովհան , ի Ճառա:
Յովհաննեան Բժիշկ , ի Կ.Պոլիս:
Յովհաննէսեան Տ. Գրիգ. յԱղեքսանդրիա :
Յովհաննէսեան Տ. Յարութիւն Սարգսեանց, Միմնեցի:
Յովհաննեան Մ. Յովհաննես, ի Նիկոմիդիա:
Յորդանանեան Պ. Մանուկ, ի Ճառա:
Նազարեան Թորոս Վ.արժապետ , ի Կ. Պ.
Նազարեանց Առաքել Ավանեան, ի Շուշի:
Նազարեանց Ս.. Տ. Նազարէթ ի Պոլիս :
Նազարեթեան Տ. Յովակիմ , ի Կ. Պոլիս:
Նահապետեան Տ. Գրիգոր , ի Գաբռիա:
Նահապետեան Հ. Եղիա, փոխանորդ Պատրիարքի, ի Կ. Պոլիս :
Նալճան, ի Միւնիք :
Նատիրեան Տ.Արիստակես, բժիշկ ի Տիխիս:
Ներիման Միրզա խան, ի Կ. Պոլիս:
Ներսեսեան Տ. Թովմաս Ամիրանդիլեանց , ի Զգլար :
Ներսիսեան Տ. Գրիգոր, ի Կ. Պոլիս :
Նիվրուզեան Տ. Յարեթիլ , ի Կ. Պոլիս :
Նորատունկեան Տ. Յակոբ ի Կ. Պոլիս:
Նորատունկեան Տ. Սիմոն, ի Կ. Պոլիս:
Նուպար Պէյ, ի Բաղիրդ :
Նուրեան Տ. Կարապետ , ի Կ. Պոլիս:
Շահնազարեանց Տ. Յարութիւն, ի Տիխիս:
Շահպազեան Տ. Զենոբ , ի Կ. Պոլիս :
Շահպազեան Պ. Կարապետ, ի Փարիզ :
Շահպազեան Պ. Նազարէթ, ի Պոլիս:
Շանշեանց Պետրոս Սամուէլեան, ի Տիխիս:
Շաշեան Տ. Բեքրաք , ի Կ. Պոլիս:
Շապանեան Տ. Յ. Մատթէոս, ի Կ. Պոլիս :
Շաբխարունեան Տ. Գեորգ, յԵրեւան:
Շաբայեանց Տ. Պետրոս Եապեան, ի Տիխիս:
Շիրինեան Տ. Մահտեսի Նշան , ի Կ. Պ.
Շնիհենց Յոհաննէսեան Մահտեսի Յարութիւնեան, ի Շուշի :
Ոսկեան Աղեքսան Վ. ի Կ. Պոլիս :
Ոսկեան Տ. Մաղաք , ի Կ. Պոլիս :
Ոսպիշինի, ի Փարիզ :
Չալեան Տ. Եղիազար , ի Կ. Պոլիս:
Չամկեան Տ. Մ. Ե. Եղիա , ի Զմիւռնիա:
Չաքրեան Տ. Ս.Յովհաննես, Զմիւռնիա:
Չեռնիկեան Տ. Գեորգ , ի Մելիտուպոլիս:
Չեմպերեան Տ. Վարդերես , ի Բէյքի:
Չրագեան Սրբին Պէյ, յԱղեքսանդրիա :
Չրագեան Յակոբին Սրբին-Պէյ, ի Փարիզ:
Չրագեան Յովսեփին Սրբին-Պէյ, ի Փարիզ:
Չօպանեան Տ. Յակոբ , ի Կ. Պոլիս:
Պալասեանեան Տ. Աստուածատուր , յԵաշ:
Պալդազարեան Տ. Դանիել, ի Զմիւռնիա :
Պալըզճեան Տ. Մանուկ, ի Կ. Պոլիս:
Պալիկոյ Տրպեն, ի Կ. Պոլիս:
Պալաեանքրեան Տ. Նասիպ , ի Կ. Պոլիս:
Պապայեան Տ. Սիմոն , ի Կ. Պոլիս:
Պապասինեան Տ. Գեորգ , ի Բէյքի:
Պապունիկեան Տ. Խաչիկ , յԵաշ :
Պապունց Սարգիս Մկրտիչեան, ի Նուխի:
Պասմաճեան Տ. Կարապետ , ի Կ. Պոլիս:
Պաուկանեանց Միքայէլ Սերոբեան, ի Տիխիս:
Պարտիզպանեան Տ. Անանիա , ի Կ. Պոլիս:
Պարտիզպանեան Պ. Թադէոս, ի Փարիզ :
Պարտիզպանեան Պ. Կարապետ, ի Փարիզ:
Պետրոսեան Տ. Պետրոս , ի Տիխիս :
Պետրոսեան Տ. Ազատիա , ի Բաղիրդ:
Պետրոսեան Տ. Պօղոս , ի Կ. Պոլիս. (3 օր:)
Պերկամացեան Տ. Մ. Գ. Յակոբ. ի Զմիւռնիա:
Պէյազեան Տ. Յ. Սերովբէ , ի Նիկոմիդիա:
Պէյլերեան Տ. Յակոբ , ի Կ. Պոլիս :
Պէյլիկճեան Տ. Մարտիկ , ի Կ. Պոլիս:
Պէշիքթաշլեան Տ. Մկրտիչ , ի Կ. Պոլիս:
Պըլըզեան Տ. Յակոբ , յԵաշ :
Պըլըզեան Տ.Յարութիւն , ի Պորուսա:
Պուդուրեան Տ. Կարապետ , ի Կ. Պոլիս:
Պրաշովան Տ. Պօղոս , ի Պորուսա:
Պօղոսեան Ղեւոնդ Վ.արդեանց, ի Զգլար :
Պօշնախեան Տ. Մարգիս , ի Կ. Պոլիս :
Ջուանդ Պ. Աստուածատուր, ին. Պոլիս:
Ջուանդ Տ. Ստեփան, ի Կալաց:
Ռաֆայէլեան Տ. Եղուարդ, ի Լոնտոն :
Ռոստոմեանց Պ. Սողոմոն Իվանիչ, ի Տիխիս:
Ռուբէն Ժամագործ, ի Կ. Պոլիս:
Սախայեան Տ. Ալեքսան, ի Կ. Պոլիս :
Սախայեան Տ. Օ. Կարապետ, ի Մանչեսթր.
Սահակեան Տ. Կարապետ, ի Կ. Պոլիս :
Սամանճեան Տ. Մկրտիչ, ի Կ. Պոլիս :
Սանասարեանց Մկր. Սարգսեան, Վ.անիցի:
Սառաջեանց Միքայէլ , ի Տիխիս:
Սարգսեան Տ. Մ. Ղազարոս , ի Նկղմէ:
Սարգսեան Մ. Սանասարեանց, ի Վան:
Սարաֆեան Տ. Յովհաննես, ի Կ. Պոլիս:
Սարըյեան Տ. Թ. Գրիգոր, ի Կ.Պոլիս:
Սարիմեան Մագսուտ Ամիրայ, ի Կ. Պոլիս:
Սառաչանեան Տ. Յովհաննես , ի Փարիզ:
Սառաչանեան Տ. Հ. Թ. Տիգրան , ի Զմիւռն.
Սեյիմեան Տ. Գեորգ , ի Սիմֆերոպոլ:
Սեյիմեան Կարապետ, ի Խուրսուպազար:
Սեն-Մարք-Ժիրարտեն, ի Փարիզ :
Սրվանձեան Տ. Յարութիւն , ի Կ Պոլիս:
Սիմոնեան Տ. Անտոն , ի Կ. Պոլիս :
Սիրուռեան Տ. Յակոբ , ի Կ. Պոլիս :
Սուլուխանեան Տ. Նիկողայոս , ի Կ. Պ.
Սուպաչիէվ Ամելեան , ի Բէյքի:
Սվեշնիկեանց Տ. Աւետիք Աստուածատուրեան, ի Տիխիս:
Սվեշնիկեանց Տ. Սարգիս , ի Տիխիս:
Ստեփան Վ.. Առաջնորդ բեմին Նիկոմիդիոյ, յԱրմաշ :
Սամիմարաճեան Տ. Գեորգ ի Նիկոմիդիա:
Սրմագաշեան Տ. Լուսիկ , յեաշ :
Վահանեան Տ. Յովհաննես , ի Կ. Պոլիս:
Վարդազարեան Տ. Յակոբ, յԱգուլիս :
Վարդան փաշա, ի Կ. Պոլիս :
Վարդանեանց Սողոմոն Յարութիւնեան, վարժապետ, ի Տիխիս :
Վարպետեան Տ. Գրիգոր Սուլթանեանց , ի Զգլար:
Վարպետեան Տ. Յովսեփ, ի Կ. Պոլիս:
Վիշենեան Տ. Սերովբէ , ի Կ. Պոլիս :
Տակեսեան Պ. Յովհաննես; ի Կ. Պոլիս :
Տակեսեան Պ. Սիմոն , ի Փարիզ:
Տամաքեան Տ. Յակոբ , ի Կ. Պոլիս :
Տամաքեան Պ. Խաչիկ ի Փարիզ :
Տաճեան Առաքել Էֆենտի, ի Կ. Պոլիս :
Տատեան Մկրտիչ Էֆենտի, ի Փարիզ. (2 օրինակ:)
Տատեան Յովհաննես Պէյ, ի Կ. Պոլիս .. (4 օրինակ :)
Տատեան Պօղոս Պէյ, ի Կոստանդնուպոլիս. (4 օրինակ :)
Տաւուտեան Տ. Պօղոս, ի Կ. Պոլիս:
Տաւուտեան Վ., Տիգրան, ի Կ. Պոլիս :
Տէմիրճիպաշեան Տ. Ենովք , ի Կ. Պոլիս :
Տէմիրճիպաշեան Տ. Պետրոս , ի Կ. Պոլիս:
Տէմիրճիպաշեան Պ. Սեպուհ , ի Փարիզ:
Տէրիմենեան Տ. Գրիգոր , ի Պոլիս :
Տեր-Առաքելեանց Գրիգոր քահանայ, ի Շուշի :
Տեր Գեորգ քահանայ , ի Կ. Պոլիս :
Տեր-Գրիգորեանց Տ.Կարապետ քահ. ի Տիխ:
Տեր-Գրիգորեանց Մկրտիչ քահանայ, ի Տիխ:
Տեր-Զաքարեանց Զաքար Յովհաննեսեան, յԵրեւան:
Տեր-Ղուկասեան Տ. Յովհաննես , ի Կ. Պ.
Տեր-Մարուգեանց Տ. Մարուգէ , ի Պոլիս:
Տեր-Միքայէլեանց Գաբրիէլ Յովհաննեսեան, ի Տիխիս:
Տեր-Մկրտչեանց Աւետիս, յԱգուլիս :
Տեր-Մկրտչեանց Մահտ.Գալուստ յԱգուլիս:
Տեր-Մկրտիչեանց Մարտիրոս , յԱգուլիս :
Տեր-Յովսեփեանց Յովհաննես , ի Տիխիս:
Տեր-Շմաւոնեանց Նիկողայոս Յովհաննեսեան, ի Տիխիս :
Տեր-Պետրոսեանց Տ. Ղազարոս , ի Տիխիս:
Տեր-Պօղոսեան Տ. Գալուստ , ի Կ. Պոլիս:
Տիգեան Միհրան Պէյ, ի Կ. Պոլիս :
Տիւտրիէ, ի Փարիզ:
Տոնիկի Զաքան Տ. Յովհ. ի Պորուսա :
Ւհիճեան Տ. Նշան , ի Կ. Պոլիս:
Փափազեան Տ.Միրիձան , ի Կ. Պոլիս :
Փափազեան Տ. Պօղոսիկ , ի Կ. Պոլիս :
Փափազեան Պ. Սեպուհ, ի Կ.Պոլիս:
Փեշտըմալձեան Տ. Գեորգ, ի Կ. Պոլիս
Փեշտըմալձեան Տ. Սահակ , ի Կ. Պոլիս:
Փիրոյեանց Տ. Յովհ. Եսայեան , ի Զգլար :
Փոզիճով Տ. Աղեքսանդր , ի Կ. Պոլիս :
Փոնդոյեանց Տ. Յովսէփ, ի Տիխիս :
Քաբանեանց Յովհաննես նկարիչ, ի Տիխիս:
Քալանթարեանց Պ. Հայրապետ, յԱգուլիս:
Քալաթրրմեան Տ. Լուկիանոս, ի Թարասու:
Քանանեանց Տ. Գեորգ , ի Զգլար :
Քարավագեան Ռոզա Տիկին, ի Փարիզ :
Քաֆաֆեան Տ. Մանուէլ , ի Կ. Պոլիս:
Քերոբեան Մ. Համբարձում, ի Նիկոմիդիա:
Քերոբեան Տ. Մեյքոն , ի Կ. Պոլիս :
Քեօլեան Տ. Սերովբէ , ի Կ. Պոլիս :
Քեսխոտեանց Սողոմոն , ի Տիխիս:
Քեմխաճեան Տ. Գալուստ , ի Կ. Պոլիս:
Քեմխաճեան Պ. Արիստակես , ի Փարիզ :
Քեմխաճեան Պ. Դանիել, ի Փարիզ:

ՅՈՒՑԱԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱՑ ԱՄՍԱԴՐՈՑՍ.

Քեմխաճեան Պ. Ռուբէն, ի Փարիզ :
Քեօշկեան Պ. Խաչատուր, ի Փարիզ :
Բիւրքճեան Տ. Յովհաննես, ի Հալէպ :
Բիւրքճեան Տ. Ռուբէն, ի Կ. Պոլիս :
Բիւրքճիխանեան Տ. Մկրտիչ, ի Պոլիս :
Բիւրքճիխանեան Տ. Մուրատիկ, ի Պոլիս :
Բիւրքճիխանեան Պ. Խաչատուր, ի Պոլիս
Բիւրճիեան Տ. Յարութիւն., ի Կ. Պոլիս :
Բոզարեանց Կարապետ Յարութիւնեան Բժիշկ, ի Տիփխս :
Բուրճեանցի Ս. Յովհաննես, ի Հալէպ :
Ոզուլլուխեան Տ. Մինաս, ի Կ. Պոլիս :
Օտապաշեան Տ. Կարապետ, ի Սեբաստ :
Օտապաշեան Տ. Յովհաննես, ի Վ.ննա :
Օտապաշեան Պ. Սերովբէ, ի Փարիզ :
Օտեան Պ. Խաչիկ, ի Կ. Պոլիս
Օրբելի Տ. Յովսէփ քահանայ, ի Տիփխս :
Ֆեներճեան Տ. Յովակիմ, ի Կ. Պոլիս :
Ֆրենկեան Տ. Աբրահամ, ի Կ. Պոլիս :
Ֆրենկեան Տ. Յակոբ, ի Կ. Պոլիս :
Ֆրէյ Տ. Անտոն, ի Վ.ննա :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.

ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ.

Դաշնակիք Լամարթինեայ. Թարգմանեալ Խորէն Վ. Գալֆայեան. (Հայ. եւ Գաղղ.)
Դաշնակ երրորդ. Տաղ Առաւօտու. (Հայ. եւ Գաղղ.)
Թուղթ Վահանայ Արշարունւոյ, Հ. Միքայելի Չամչեան ի Մխիթարեանց Վենետկոյ. (Հ. եւ Գ. *Շարադրութիւն.*)

ՀԱՅԿԱԶԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ.

Վսեմափայլ Խաչատուր Կոմս Լազարեանց. (Հայ.եւԳաղղ.)
Պ. Պէրժէ. (Հայ. եւ Գաղղ.)
Բնիթրուտեանց Բարսեղ Հայկազն զօրապետ.
Տ. Յովհաննես Թնկրեան.
Միսաքեան Տ. Յակոբեան.
Կարապետ Էֆենտի Մկրեան.
Խաչոյեան Մանուէլ Թորոս.
Տիրենեի Հայկազունք.
Աստարագարի Հայկազունք.
Անձուկք Հայրենեաց.
Երգեհոն-Աղեքսանդր.

ԿԵՆՑԱՂՕԳՈՒՏ ԲԱՆԵՐ.

Մագնիսականութիւն.
Ոքրածայրիկ.
Եօթներորդ դարէն մինչեւ հիմա ըրած տաք ամառները.
Ալերախտ եւ Ալերախտութիւն.
Աղօթք վասն Հայրենեաց. ԵՐԳ (Հայ. եւ Գաղղ.)
ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ.
ՀԱՆԵԼՈՒԿ.

SOMMAIRE.

MUSÉE ARMÉNIEN.

Les Harmonies de Lamartine. Traduction de M. Corène V. Calfa. (Arm.-Franç.)
Troisième Harmonie. Hymne du Matin. (Arm.-Franç.)
Lettre de Vahan Archarouni, par le R. P. Michel Tchamtchian, Mékhitariste de Venise. *(Suite.* Arm.-Franç.)

COURRIER ARMÉNIEN.

Son Excel. M. le comte Christophe de Lazareff. (Arm.-Franç.)
M. Bergé. (Arm.-Franç.)
Le général arménien Vasil Behboudoff.
M. Jean Thinguirian.
M. Agopdjan Missakian.
Garabed Efendi Meguerian.
M. Thoros Khatchoyan.
Les Arméniens de Déréndé.
Les Arméniens d'Adabazar.
Le désir de la Patrie.
L'Orgue-Alexandre.

CONNAISSANCES UTILES.

Magnétisme.
Oïdium.
Les étés chauds depuis le VIIe siècle.
L'Ingrat et l'Ingratitude.
Prière pour la patrie. CHANT. (Arm.-Franç.)
MUSIQUE.
ENIGME.

ԳԻՆ ԸՆԿԵՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ.

Ի Փարիզ; տարեկան. Ֆրանք.	25 »
Ի Կոստանդնուպոլիս, ի Զմիւռնիա, յԱղեքսանդրիա եւ ի Հնդիկս.	30 »
Ի Ռուսաստան, ի Մոլտաւիա եւ ի Պարսկաստան.	35 »
Գին միոյ տետրակի	5 »

PRIX D'ABONNEMENT:

Paris, par an. . . . . Fr.	25 »
Constantinople, Smyrne, Alexandrie, Indes. . .	30 »
Russie, Moldavie et Perse.	35 »
Prix d'un numéro. . . .	5 »

ԴՈՐԹԱԿԱԼՔ ԸՆԿԵՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՓԱՐԻԶ, Տ. Ռայնվալտ զրավաճառ., ի փողոցն Սեն-Փեր, 15.
ՎԵՆՆԱ, Տ. Յակովբոս Արշակ, ի Պիպէր Պասթայ, 639.
ՓԵԹԵՐՊՈՒՐԿ, Տ. Յակոբ Իսաքով, գրավաճառ.
ՊՕԼԻՍ, Տ. Մկրտիչ Մոմճեան.
ՋՄԻՒՌՆԻԱ, Տ. Ղուկաս Պալդազարեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ, Տ. Սերովբէ Պէյազեան.
ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱ, Տ. Գէորգ Եուսուֆեան.
ԵԱՇ ՄՈԼՏԱՒԻՈՅ, Տ. Յովհան Գարագաշեան.
ՊՈԹՈՒՇԱՆ, Տ. Յակոբ Մանուկեան.
ՏՓԻԽԻՍ, ՏՏ. Համբարձում եւ Սահակ Էնֆիէճեանց.

ON SOUSCRIT

A PARIS, chez M. Reinwald, rue des Saints Pères, 15.
VIENNE, M. H. Arschag, Biber-Bastei, 639.
SAINT-PÉTERSBOURG, Jacques M. Issakoff, libraire.
CONSTANTINOPLE, M. Meguerditch Momdjian.
SMYRNE, M. L. Balthazar.
NICOMÉDIE, M. Séropé Béyasian.
ALEXANDRIE, M. Georges Youssouff.
JASSY, M. Ohan Karakache, (magasin français.)
BOTOUSCHANY, M. Jacques Mani.
TIFLIS, MM. Enfiédjian frères, libraires.

Փարիզ. Տպագրութիւն Սրմ. ի Տպար. Վ.լտէրի փող. Պոնափարթ թիւ 44. — PARIS. Typographie arménienne, WALDER, rue Bonaparte, 44.